

içindekiler sunuş

4 **Röportaj: Melih Fereli**

6 **Arter'in hikâyesi**

12 **Arter'in binası**

16 **Röportaj: Emre Baykal**

20 **Arter'e yakın bakış**

23 **Sergiler**

30 **Etkinlik, öğrenme ve film programları**

Bilgi için: arter.org.tr

**Adres: İrmak Cad.
No: 13 Dolapdere
Beyoğlu 34435
İstanbul**

Tel: 0212 708 58 00

Yine, yeni, daha, başka...

Arter'in öyküsü, kendini adıyla da konumlandığı gibi, otobanların, tali yolların, ara sokakların kentin atardamarında buluşması iddiası, arzusu... Arter, 1969'dan bu yana eğitim ve sağlığın yanı sıra kültürel hayata katkılarıyla da bilinen Vehbi Koç Vakfı'nın (VKV) kültür sanat alanındaki çalışmalarını yeniden değerlendirme ve güncelleme amacıyla hazırladığı uzun soluklu yol haritasındaki varış noktası.

Bu yıl 50. yılını kutlayan ve Türkiye'nin ilk özel vakfı unvanına sahip VKV'nin arkeolojiden Türk-İslam sanatına, fotoğraftan İznik çinilerine uzanan daha klasik bir yapı içinde oluşan kültür sanat birikimini bugünle, günün sanatı ve gündemiyle bütünlüklü olarak yeniden yapılandırma girişiminin mimarıysa Melih Fereli.

2005'ten bu yana vakfın kültür sanat danışmanlığını yürüten Fereli'nin uzun yıllardır kurumsallaşma üzerine yaptığı çalışmaların ışığında, Türkiye'deki sanat ortamının potansiyelini, tıkanıklıklarını ve boşluklarını değerlendirerek yola çıkan VKV, 14 yıl boyunca merkeze koyduğu çağdaş sanat etrafında şekillenen bir planı hayata geçirdi. Farklı güzergâhlarda ilerleyen, farklı istasyonlarda durulan ve "sürdürülebilirliğin" her zaman esas alındığı bu uzun yol hikâyesinde temel amaç, kapsayıcı bir çağdaş sanat koleksiyonu oluşturmaktır.

İlk tecrübeler Yapı Kredi Kâzım Taşkent Sanat Galerisi'ndeki *İstiklâl Serüveni* sergileriyle edinildi, Berlin'deki TANAS Türkiye çağdaş sanatının uluslararası trafikle bağ-

lantısını kuran bir köprü oldu, İstiklâl Caddesi'ndeki Arter ise müzeye uzanacak yolda en önemli duraklardan biriydi. Çağdaş sanat üretimini teşvik etmek için yeni eser üretimine destek vermek, bu üretimlerin sergilenmesi için alan yaratmak, VKV koleksiyonuyla diyalog içindeki yeni eserleri koleksiyona katmak, sergilerin iki dilli yayınlarla ulusal ve uluslararası tanıtımını yapmak... Kısaca müzede hayata geçirileceklerin "provası" Arter'de yapıldı. VKV'nin yüklendiği bir misyon da, Türkiye'nin uluslararası sanat ortamındaki temsiliyetinde önemli pay sahibi olan etkinliklere sponsor kurum olarak destek çıkmaktı.

Türkiye'ye "yaşayan" bir çağdaş sanat müzesi kazandırmak fikriyle yola çıkan Arter, 14 yılın sonunda Dolapdere'deki yeni mekânında çok disiplinli ve kapsamlı bir sanat merkezine dönüşmüş biçimde izleyicisini karşılamaya hazır. Bugün, Arter, yolda edindiği deneyimler, genişleyen koleksiyonu ve çağdaş sanatın farklı sanat disiplinleriyle ilişkilendiği programıyla Türkiye'de yeni müzecilik anlayışına katkı sunan kültürel bir erişim odağı konumunda.

Arter'in 14 yıllık yol hikâyesinin Dolapdere'deki müzeye uzanan ayrıntılarını, yeni binanın özelliklerini, 13 Eylül'deki açılısta ziyaretçisine sunacağı ilk etkinlikleri, Arter ekiplerinin hazırlık süreçlerini ve müzedeki ilk deneyimlerini derledik.

İyi okumalar.

Özlem Altunok

*ARKA KAPAK GÖRSELİ:
ERIC HATTAN, UNPLUGGED SERİSİ
BASEL, 15.11.1999, 15'35"
BEIRUT, 13.10.2011, 7'38"
BUENOS AIRES, 30.11.2003, 18'37" KAIRO, 11.1997, 15'06"
LONDON 1, 14.12.2005, 15'15" NEW YORK, 27.02.2001, 7'45"
PARIS, 23.08.1998, 19'13" REYKJAVIK, 10.05.1999, 18'46"
İSTANBUL, 8.09.2019
VIDEO (RENKLİ, SESLİ) - ED. 1/3
FOTOĞRAF: HADİYE CANGÖKÇE*

Yayın direktörü
Merve Akar Akgün

Proje direktörü
Hülya Kızıllırmak
hulyakizilirmak@unlimitedrag.com

Röportajlar:
Özlem Altunok

Portreler ve ekip fotoğrafları:
Elif Kahveci

Baskı
Saner Matbaacılık
www.sanermatbaacilik.com

Arter için Unlimited Publications tarafından hazırlanmıştır. Para ile satılmaz. İzinsiz alıntı yapılamaz.

Meşrutiyet Cad. 67/1 Beyoğlu, İstanbul
unlimitedrag.com

Sanat hayatla eşanlamlı

MELİH FERELİ
ARTER KURUCU DİREKTÖRÜ
FOTOĞRAF: FLUFOTO

2005 yılında Vehbi Koç Vakfı’nın kültür sanat danışmanlığından Dolapdere’de yeni ama “deneyimli” bir çağdaş sanat müzesinin kurucu direktörlüğüne uzanan öyküsünü Art Unlimited’in Eylül-Ekim 2019 sayısı için dinlediğimiz Melih Fereli’nin “Kapı çalana açılır” diyerek anlattığı 14 yıllık maceradan bir bölüm aktarıyoruz

Arter’in öyküsü adım adım planlanmış uzun bir yolculuğun hikayesi, özetlemenizi istemek kolay değil ama “yeni Arter”in kapısına ulaşabilmek için belli köşe taşları üzerinden gidebiliriz. Vehbi Koç Vakfı’nın 50. yılında açılacak müzenin, yaklaşık olarak son 14 yılda yapılan bir stratejik plan üzerine yükseldiğini biliyoruz, ki bu plan da sizin 2005 yılında VKV’nin kültür sanat danışmanı olmanızla hayata geçmeye başlıyor. Öncelikle Koç ailesi her ne kadar 2005’te başlayan bu uzun soluklu girişim öncesinde de kültür sanat alanında varlık gösteriyor olsa da Dolapdere’de açılacak Arter’le bu mevcudiyetini başka bir boyuta taşıyor. Hem bu alanda yine bir ilke imza atıyor hem de sadece çağdaş sanat değil, farklı disiplinleri iç içe geçiren başka bir varoluşu işaret ediyor. Bu büyük kararı almanızın gerisinde yatanlar, bu yola çıkmaya hem kişisel olarak sizi hem de Koç ailesini teşvik eden sebepler nelerdi?

Koç Ailesi ve Topluluğu bir yandan kültür ve sanat yaşamının gelişmesine, zenginleşmesine katkı sağlarken bir yandan da ülkemizdeki tarihi mirasın dünya ölçeklerinde tanınması, evrensel kültür hazineleri arasında hak ettiği yeri alması için çabalarını yıllardır sürdürüyor. Koç Ailesi ve Topluluğu’nun ekonomi alanında ortaya koydukları başarılarla yetinmeyip bu yıl 50. yılını kutlayan Vehbi Koç Vakfı’nın sloganlaştırdığı “üstümüze vazife” anlayışını çok kararlı ve güçlü bir şekilde kurumsal sosyal sorumluluk alanına da taşıyarak öncülüğü üstlenmiş olmasının, “Dünya Anıtlar Vakfı, 2007 yılı Hadrian Ödülü”nün Koç Ailesi’ne verilmesiyle de tescillendiğini hatırlamak gerekir. Sanırım bu özet “teşvik nedenleri”ne ilişkin sorunuzun ilk bölümünü yapıyor...

İkinci bölüme, yani sizin deyişinizle “bu büyük karar”a Koç Ailesi’ni ve beni yönlendiren unsurları özetlemeye geline, bu pek kolay olmayacak. İzninizle tarihe kayıt düşmek adına da bu söyleşimizi fırsat bilip mümkün olduğunca ayrıntılı cevap vermek isterim.

Hiç düşünmeden “kariyerimde yaptığım en önemli ve büyük iş” diyebileceğim Arter’e giden yolun başlangıcını aslında çok eskilere, dayım Mazhar Akgün’ün iş ortağı olan ve gelişme yıllarımdaki mentorlarım arasında değerlendirildiğim Nirun Şahingiray ve Demet Erginsoy vasıtasıyla henüz 17 yaşındayken Koç Ailesi’nin bazı fert-

lerine (Suna Kıraç ve Çiğdem Simavi) takdim edilme şansını yakaladığımı 1965’e kadar götürmem gerekir.

Ayrıca benim sanat tutkumu belirlemiş olan çocukluk ve gençlik yıllarıma da değinmek isterim; zira içimdeki ateşi sürekli körükleyen ve bende ki çalışma enerjisini halen -ve üstelik artık emekli olmanın bana daha çok yakıştırdığı bir yaşta- aktif çalışma hayatı içinde var olmamı sağlayacak düzeyde sürmesinin mayası o yıllarda katılmıştır.

Ben Makedonya göçmeni bir ailenin mensubuyum; bana öğretilen değerlerin başında sevgi ve sahicilik vardır. Hakkaniyetli olmak, eleştirirken haklı kalmayı gözetken bir üslupla insan ilişkilerini yürütmek ailemizin bireyleri arasında da sıkı sıkıya tutunulan bir kuraldı. Akıllı uslu, çalışkan ve çok meraklı bir çocuktum; dillere yatkınlığım, mukallit tavırlarım, doğal matematik yeteneğim yoklukların üstesinden gelme çabalarına odaklanan anne ve babamın bende “geleceğin mühendisi”ni görmesine yol açmıştı, besbelli.

Öte yandan hem annem hem de babam (ve anneannem) meloman insanlardı; sanırım müzik çok küçük yaşlarda kalıtsal yeteneklerimi tetikleyen unsur oldu. Pek romantik biri olan Orman Mühendisi babam Mehmet Fereli doğada yaptığımız yürüyüşlerde yapraklarından bitkileri tanımayı, Lâtince adlarını ezberlememizi önemserdi. “Doğanın sesi en güzel müziktir; dinlemeye çalışın!” deyişi bugün dahi kulaklarımda çınlar... Henüz beş buçuk yaşındayken beni elimden tutup İstanbul Radyosu Çocuk Korosu sınavına götüren ve *boy soprano* olmanın ne demek olduğunu yıllar sonra kavramama neden olan da yine babamdı. Hocalarım Halil Bedii Yönetken, Fikri Çiçekoglu bende ki müzik aşkının tohumlarını ekerken, Radyo Çocuk saati yöneticisi Nadide Arcan beni nüktedan tarafımdan yakalamıştı.

İstanbul Erkek Lisesi’nde hazırlık sınıfından itibaren feyz aldığım öğretmenlerimin arasında beni en çok etkileyenler, sevginin yanı sıra sanatla bilimin ve matematiğin hayatın en önemli bileşenleri olduğunu beynime yerleştirenler Dr. Gerhard Kopp ve Horst Weström olmuşlardır. Yarı zamanlı konservatuar tecrübem ne yazık ki akademik baskılar sonucu kısa sürdü. Ama bütün bu anlatıklarımın manzumesi bende ki sanat tutkusunun temel taşlarını oluşturdu.

Sanatın tüm disiplinleriyle ilişkimi klasik batı müziği üzerinden kurabilmiş

olmak fırsatını eğitimimin yanı sıra neredeyse yirmi yıl yaşadığım Londra’da özellikle sanatçılarından ve yönetim kurulu üyelerinden biri olmaktan gurur duyduğum *Philharmonia Chorus* sayesinde yakaladım. 1993 yılında İngiltere’den Türkiye’ye döndüğümde İstanbul Kültür Sanat Vakfı dışında uluslararası nitelikte düzenli etkinlik yapan bir kurum bulunmuyordu. İKSV’nin Genel Müdürü olarak göreve geldiğim günden itibaren kültür-sanat alanında kurumsallaşmış bir yapının oluşması için gayret gösterdim; bu görevim kapsamında festival organizasyon tecrübeme ek olarak İstanbul Bienali’ne odaklanma kararım çağdaş sanat alanında deneyim kazanmama, kendi potansiyelimi sınamama ve bu alandaki ihtiyaçları belirleyebilmeme yardımcı oldu.

Çağdaş sanatın eleştirel düşünce, ifade özgürlüğü, demokratikleşme yönünde önemli bir açılım sunabileceğine olan inancım bu süreçte büsbütün pekişti; ileriye dönük hayaller listemde “bu alanda bir kurumsal yapıyı sürdürülebilir bir biçimde nasıl yaratırım?” sorusunun üst sıralara tırmanışı o dönemde başladı...

2005 yılında Vehbi Koç Vakfı Kültür ve Sanat Danışmanı olarak göreve başladığım dönemde başta Ömer Koç olmak üzere ailenin benim çağdaş sanata olan inancımı paylaşıyor olduğunu görmek beni çok heyecanlandırıyordu, vakfın sanat alanındaki faaliyetlerine yönelik hazırlamış olduğum rapor sonucu benimsenen geleceğe yönelik stratejinin odak noktası çağdaş sanat oldu.

Akabinde oluşturduğumuz eylem planının kısa vadedeki hedefi Koç adının çağdaş sanatla birlikte anılabilmesini sağlamak şeklinde belirlenirken, orta ve uzun vadede Koç’u çağdaş sanat alanında dünya ölçeğinde bir aktör konumuna taşıyacak adımların tesbiti ve uygulamaya alınması bu büyük karar etrafında bizleri birleştirdi: Bir koleksiyon oluşturulacak ve bunu kamuoyuyla buluşturacak bir imzalı yapı ülkeye kazandırılacaktı.

Özetleyecek olursam, sanat benim için hayatla eşanlamlı: Sanat her yerde, her zaman ve her koşulda mevcut; tek yapmanız gereken şey benliğinizin dikte etmeye çalıştığı önceliklerden uzaklaşıp duyurgalarınızı açmak. Gerisi sizi bulur ve *Pulsanti aperietur!* (Kapı çalana açılır!)

Çağdaş sanat odağında 14 yıllık bir çalışma

Melih Fereli'nin 2005 yılında Vehbi Koç Vakfı'nın kültür sanat danışmanı olmasıyla başlayan sürecin sonunda bir çağdaş sanat müzesi yükseliyor. Arter'in öyküsü, vakfın kapsamlı bir çağdaş sanat koleksiyonu çevresinde farklı girişimlerle biçimlendirdiği ve aynı zamanda kurumsal kimliğini de güncellediği bu 14 yıllık süreci kapsıyor...

ARTER'İN 2010-2019
YILLARINDA BULUNDUĞU
İSTİKLÂL CADDESİ'NDEKİ
MEYMENET HAN

Sanat için alan mottosuyla 2010'da İstiklâl Caddesi'nde hayata geçirilen Arter'den, 13 Eylül'de Dolapdere'de çok disiplinli ve kapsamlı bir sanat merkezine dönüşmüş biçimde izleyicisini karşılayacak Arter'e uzanan süreç, adını da karşılar biçimde; yoğun bir trafiği ve önemli deneyimleri kapsıyor.

Arter, bugün tazelenmiş kurumsal kimliğiyle, Türkiye'nin ilk özel vakfı olma özelliğini taşıyan Vehbi Koç Vakfı (VKV) bünyesinde kapsamlı, stratejik bir çalışmanın sonucunda Dolapdere'de 18 bin metrekarelik bir komplekste, sergi mekânlarından performans salonlarına, etkinlik alanlarından kütüphane, konservasyon laboratuvarından kitabevine çok fonksiyonlu, disiplinlerarası bir yapıyla önemli vaatlerde bulunuyor. Kamuoyunun gelişmelere adım adım ve parça parça hâkim olduğu bu güzergâhın hareket noktası ise 2005 yılına tarihleniyor. Bu sebeple, Arter'in "ikili hayatı"na, kendine 2005 yılında bir rota belirlemiş; 2010'da ara bir istasyonda konakladıktan ve yolda, yolun getirdikleriyle şekillendikten sonra 2019'da varış noktasına ulaşmış bir yolculuğun öznisi olarak bakılabilir.

Yolun öğrettiği, koşullarının esnettiği, hedefe odaklı bu 14 yılın fitilini ateşleyen kilit isimlerin başında VKV Kültür Sanat Danışmanı ve Arter Kurucu Direktörü Melih Fereli var.

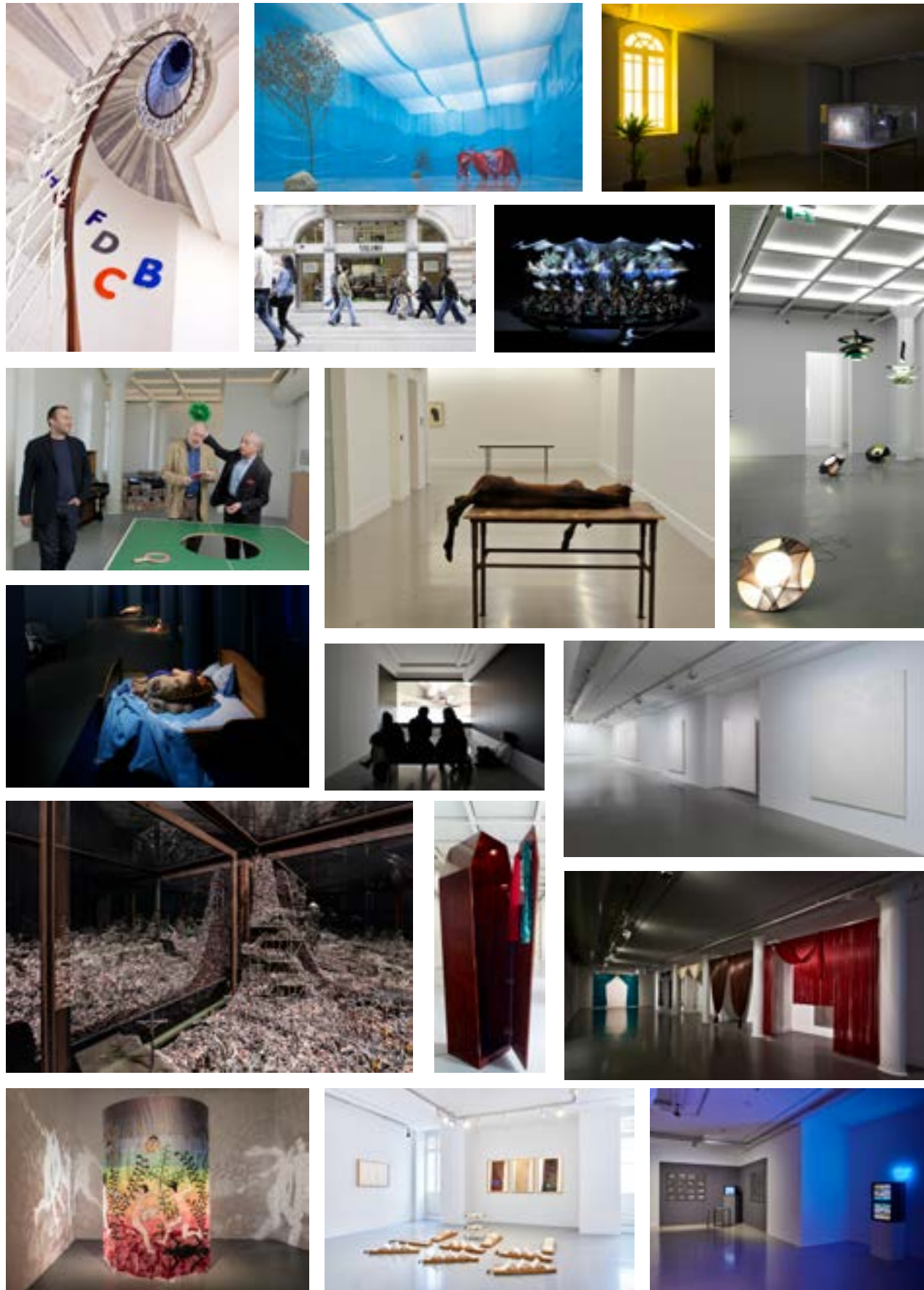
İngiltere'de geçirdiği 20 yılda, mühendisliğin yanı sıra Londra *Philharmonia Chorus*'ta yönetici ve tenor olarak görev yaptıktan sonra, İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı'nın genel müdürlüğü görevi için Türkiye'ye dönen Fereli'nin 1993-2001 yılları arasındaki İKSV deneyimi de vakfın kurumsal kimliğine kattığı pek çok yenilikle anılmıştı. Çeşitli sanat kurumlarında danışmanlık, eğitmenlik ve üst düzey yöneticilik yapan Fereli'nin o yıllarda İstanbul Bienali'ne de kattığı rüzgarla 90'ların ortası, 2000'li yılların başında çağdaş sanatın Türkiye'de kendine daha çok alan açmaya başlamasına katkısı olduğu aşikâr.

Yine 2000'li yılların başında eğitim ve sağlık alanlarının yanı sıra kültürel hayata katkılarıyla da bilinen VKV'nin kültür sanat alanındaki yatırımlarıysa arkeolojiden Türk-İslam sanatına, fotoğraftan İznik çinilerine daha çok klasik sanatlar üzerinden ilerliyordu. 1980 yılında hizmet vermeye başlayan Türkiye'nin ilk özel müzesi; Sadberk Hanım Müzesi ise bu listenin başında yer alıyor. 1994 tarihli Koç Üniversitesi Vehbi Koç Ankara Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (VEKAM), 1996'da hayata geçirilen Koç Üniversitesi Suna-İnan Kırac Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü (AKMED), 1996'da açılan Antalya Kaleiçi Müzesi ve 2005 yılın-

dan bu yana varlığını sürdüren Koç Üniversitesi Anadolu Medeniyetleri Araştırma Merkezi (ANAMED), VKV'nin bir anlamda daha klasik yüzünü yansıtan mecralar olageldiler.

Tam da bu sürdürülebilirlik ilkesinin bir gerekliliği olarak vakfın kültür sanat alanında yaptığı çalışmaların yeniden değerlendirilmesi ihtiyacı sonucu Melih Fereli, Ömer M. Koç'un davetiyle 2005 yılında VKV'nin kültür sanat danışmanlığı görevini üstlendi. Arter'in öyküsünün oluşmasında belirleyici olan isim kuşkusuz Ömer M. Koç'tu. VKV bünyesinde hayat bulan ancak dağınık bir görüntü arz eden kültür sanat alanındaki bu farklı girişimleri daha geniş bir kitleye ulaştırmak için çağdaş sanatı bu stratejik planın odağına yerleştiren kişi ise Melih Fereli olacaktı. Var olma sebebini adına da yükleyerek çağdaş sanat ortamında işlek bir buluşma noktası olma arzusuyla 2010 yılında, İstiklâl Caddesi'nde başlamıştı Arter macerası. Her ne kadar VKV 2007 yılında kapsamlı bir çağdaş sanat koleksiyonu yapmaya başladığını duyurmuş olsa da, açılacak mekânın tam olarak neye karşılık geleceği zaman içinde kendini ortaya koyacaktı.

Arter'in Mayıs 2010'da René Block küratörlüğündeki açılış sergisi *Starter*, koleksiyonun içeriğinden ipuçları taşıyan "tadımlik" bir seçkiydi.

ARTER SERGİLERİNDEN GÖRÜNTÜLER, 2010-2018
FOTOĞRAFLAR: REFİK ANADOL, ARAS SELİM BANKOĞLU, MIRJAM DEVRIENDT,
CEMAL EMDEN, MURAT GERMEN, FETHİ İZAN, ALİ TAPTIK

Starter'in ardından koleksiyondan eserler yerine, toplamda 35 sergiye yer veren Arter'in kurgusunu şu sözlerle aktarmıştı Fereli: "Arter'i bir koleksiyon sergisiyle açtık, çünkü bir öykü anlatmak istiyorduk. Burası bir ara durak, koleksiyon süreci içerisinde ürettiğimiz sergilerle, yeni çalışmalarla genişleyecek. Arter'i, sanatçıların özgüvenlerin desteklenmesi, aidiyet duygusuyla yeni üretimlere girişecek şekilde cesaretlendirilmeleri, onlara kaynak ve alan sağlayan bir çekim merkezi, tohumlama alanı olarak kurguladık."

Arter, İstiklâl Caddesi'ndeki binasında 2010-2018 yılları arasında, Füsün Onur, Sarkis, Nil Yalter, Murat Akagündüz, Nevin Aladağ, Erdem Helvacıoğlu, Murat Akagündüz, CANAN, Ali Kazma, Deniz Gül gibi Türkiye çağdaş sanatının farklı kuşaklarından sanatçıları; Patricia Piccinini, Berlinde De Bruyckere, Chapman Brothers, Rosa Barba, Mat Collishaw gibi küresel isimleri ve ulusal-uluslararası pek çok grup sergisi ağırladı. Sergiler kapsamında üretimine destek sağlanan 183 eserin bir kısmı Arter Koleksiyonu'na dahil edildi.

Öte yandan Fereli'nin "tohum alanı" dediği Arter, bir anlamda "laboratuvar" işlevi görmeyi amaç edindi. Türkiye'de çağdaş sanat üretimini özendirmek için gerekli kaynağı sağlamak ve yeni eser üretimine destek vermek, bu üretimlerin sergilenebilmesi için mekân kurmak, Arter Koleksiyonu'yla diyalog içindeki yeni eserleri koleksiyona katmak, sergilerin iki dilli yayınlarla ulusal ve uluslararası tanıtımını yapmak... Mikro düzeyde tecrübe edilenlerle deneyim kazanmaya, sürdürülebilirliğin esas alınacağı bir sistemi kurmanın yollarını araştırmaya, makro düzeyde yaşanabilecek sorunlara küçük ölçekte çözümler üretmeye olanak tanıyan bu döngü 2018 Aralık ayına kadar sürdü.

VKV'nin stratejik plan sürecinin ilk önemli üretim mekânı olan İstiklâl Caddesi'ndeki Arter, hedefin ortasında, öncesi ve sonrasının arasında sağlam bir köprüünün inşasıydı. Müzeyi önceleyen pek çok olasılık orada tecrübe edildi, ancak onun öncesinde de Yapı Kredi Kâzım Taşkent Sanat Galerisi bir başka üs olarak işlev görmüştü.

2005'te Yapı Kredi Bankası'nın Koç Holding tarafından satın alınması, aynı yıl VKV'nin kültür sanat danışmanlığı görevine getirilen Melih Fereli'nin bir pilot proje uygulaması için de fırsat oldu. *İstiklâl Serüveni* başlığı altında,

2007-2010 yılları arasında 11 sergiye ev sahipliği yapan galeri, o dönem alternatif sanat üretimlerinin sergilendiği başlıca mekânlardan biri haline gelmişti.

Fereli'nin danışmanlığında ve 4. İstanbul Bienali'nde birlikte çalıştığı René Block küratörlüğündeki Füsün Onur, Sarkis, Ayşe Erkmen, Gülsün Karamustafa, Cengiz Çekil, Hale Tenger, Halil Altındere gibi isimlerin geniş bir izleyici kitlesi tarafından tanınmasında etkili olan *İstiklâl Serüveni* projesinin bir diğer ayağı da sergilere eşlik eden *Türkiye'de Çağdaş Sanat* başlıklı monografi dizisiydi. Çağdaş sanat tarihine önemli bir katkı sağlayan diziyi 11 sanatçıya özel monografiler hazırlandı. VKV tüm bu hareketin içinde yine René Block yönetiminde 2008 yılında Berlin'de TANAS'ı açtı. Öncelikli olarak Türkiye'deki çağdaş sanat alanındaki üretimi uluslararası bağlamda desteklemek amacıyla kurulan TANAS, beş yıllık bir proje olarak tasarlanmıştı. 2013 yılına kadar TANAS'ta ağırlıklı olarak Türkiye'den sanatçıların çalışmalarına yer veren toplam 22 sergi düzenlendi.

VKV'nin yüklediği bir başka misyon da Türkiye'nin kültür sanat alanında, özellikle de uluslararası sanat ortamında temsiliyetinde önemli pay sahibi etkinliklere sponsor kurum olarak destek çıkmak oldu. Bilindiği üzere Koç Holding öncülüğünde 2007 yılından itibaren 20 yıllık süreyle İstanbul Bienali'nin ana sponsorluğu ve 2011'den beri, yine 20 yıllığına, Venedik Bienali Türkiye Pavyonu'nun mekân sponsorluğu üstlenildi.

İstiklâl Caddesi'ndeki Arter'in kuruluşunu önceleyen bu girişimler, Koç Topluluğu'nun çağdaş sanat alanında etkin bir rol üstlenmesi yönünde atılan adımlardı. Sonuç olarak stratejik planın nihai hedefi de bir çağdaş sanat müzesinin açılmasıydı. Fakat daha sonra bu "müze" tanımı çok disiplinli ve katmanlı bir sanat merkezine evrildi.

Müzenin 14 yıllık "hazırlık süreci" Türkiye'deki ekonomik, politik, toplumsal pek çok gelişmeye paralel olarak elbette zaman zaman tıkanı, sekteye uğradı. Müze için ilk plan, Arter'le birlikte Sadberk Hanım Müzesi'nin Haliç Port projesi kapsamındaki Camialtı Tersanesi'ne taşınmasıydı. Sadberk Hanım Müzesi'nin arkeoloji ve Türk-İslam eserlerinden oluşan iki koleksiyonuyla çağdaş sanat koleksiyonunun yer alacağı üç ayrı yapıdan oluşan, heykel bahçesinden konservasyon laboratu-

varına, etkinlik alanlarına bir kültür kompleksi yaratma planı, Haliç Port'ta o büyüklükte bir alan bulunamadığı için hayata geçirilemedi. Buna karşın Sadberk Hanım Müzesi'nin Haliç'e taşınacağı konusu kamuoyunca bir süredir biliniyor.

Dolapdere'deki Arter ise Otokoç'a ait olan binanın yerine kuruldu. Bu kararda, binanın bulunduğu alanın Koç Ailesi'ne ait olmasının yanı sıra, o yıllarda sosyal ve kültürel anlamda dönüşüme girmeye başlayan Taksim ve çevresinde İstiklâl'den öteye; kurulmakta olan Galata Port ekseninde Tophane, Çukurcuma, Karaköy gibi, deyim yerindeyse merkezin çeperinde bölgelerin tercih edilmesinin de payı oldu. Dolapdere de bu bölgelerden biriydi. VKV'nin müzeyi Dolapdere'de kuracağı bilgisi kamuoyuna açıklandıktan bir süre sonra Dirimart, Pilevneli Gallery, Gaia Galeri (kapandı) gibi sanat galerileri müzenin yakınlarında konuşlandı, 2019'un ilk aylarında açılan Evliyagil Dolapdere de müzenin tam karşısında yer alıyor. Müzenin Dolapdere'yi, açılışın ardından daha da hareketlendireceği kuşkusuz.

Stratejik planın ve müzenin merkezinde yer alan Arter Koleksiyonu'na gelecek olursak, koleksiyonun genel hatlarıyla kronolojik bir çizgide ilerlemek yerine 60'lardan bugüne sanat tarihsel bir bakışı ve kendi içinde bir uyumu olan; yüzde 50'si Türkiye çağdaş sanatından, yüzde 25'i Türkiye'ye komşu coğrafyayı kapsayan, yüzde 25'i de dünyanın diğer bölgelerinden sanatçıların eserlerini bir araya getiren bir koleksiyon olduğunu biliyoruz. Müzenin öncelikli olarak en büyük farkı da koleksiyondan yola çıkılarak hazırlanan çeşitli sergiler olacak.

Dolapdere'deki Arter'de izleyiciyle farklı küratöryel sergilerle buluşacak 1350'yi aşkın eser barındıran koleksiyonun *Starter*'dan sonraki ilk örneklerini 13 Eylül'deki açılıшта göreceğiz. Arter Koleksiyonu'ndan farklı kavramlar üzerinden derlenen yedi açılış sergisinden de anlaşılacağı üzere, koleksiyonun potansiyeli ve derinliğini sunma çabası ön planda. İnci Furni gibi daha genç kuşak bir sanatçının performatif sergisiye müzenin yeni üretimlere dayalı programının sürekliliğini örnekleyen bir yapım.

Sarkis'in 43 yıl önce Maçka Sanat Galerisi'nde kurduğu [Türkiye'nin çağdaş sanata ev sahipliği yapan en köklü mekânlarından Maçka Sanat Galerisi üç yıl önce kapılarını kapatma kararı

Arter’in farklı disiplinlere açık yapısı, herkes için erişilebilir, canlı ve sürdürülebilir bir kültür ve yaşam platformu olma amacını hayata geçirirken kurumsal iletişim politikasında öncelikli tuttuğunuz değerler neler olacak?

Arter’de iletişim bölümünün sorumluluk alanı hem öğrenme ve yayın programlarını hem de kurumun program ve içeriklerini kamuoyuyla buluşturan süreçleri kurgulayan medya ve pazarlamayı kapsıyor. Bu yapı bize kurumun ziyaretçileriyle ve paydaşlarıyla iletişim kurduğu kanallara bütüncül bakabilme

İlkey Baliç İletişim

fırsatı sunuyor. Arter’in kuruluşundan bu yana benimsediğimiz iletişim politikası, misyonumuzun ve programlarımızın ziyaretçiyle doğrudan, açık bir dille buluşturulmasına odaklı oldu. 2010’dan 2018 yılına kadar yürüttüğümüz iletişim, içeriklerimizin yalın bir dille aktarılmasından ve kamuoyuna yeni sergilerimizle ilgili bilgi verilmesinden ibaretti. Yeni binamızda daha kitlesel bir iletişim stratejisi izleyeceğiz. Bir yandan kitemizi genişletirken, diğer yandan ziyaretçilerimiz ve kullanıcılarımızla temasımızı derinleştirmeye odaklı programlar kurguluyoruz. Medya ve Pazarlama ekibimizin geliştirdiği Üyelik Programımız “Arter Beraber”, Öğrenme ekibi-

mizin kurguladığı uzun soluklu programlar, öğle yemekleri, birden fazla buluşma içeren etkinlik formatları, bu hedef doğrultusunda şekillenen ve izleyicilerimizle uzun süreli bağlar kurmamızı destekleyen programlar.

Herkes için erişilebilir olmaktan bahsederken “erişilebilirlik”i sanata ulaşmadaki her türlü engelin kısa vadede üzerinden atlanması ve uzun vadede bertaraf edilmesi olarak gördüğümüzün altını çizmek isterim. Sanata erişirken kimimiz fiziksel, kimimiz ekonomik, kimimiz ise entelektüel “engel”lerle karşılaşıyoruz. Gençlerin sanata erişimini maddi anlamda kolaylaştırmak için 24 yaş ve altına sergi girişlerini ücretsiz sunuyor; farklı ihtiyaçlara sahip izleyiciler için farklı formatta özgün içerikler üretiyor (sesli ve basılı rehber, rehberli sergi turu, dijital kaynaklar ve yayınlar), farklı engelli gruplarının beklentileri üzerine paydaşlarla beraber kafa yorduğumuz ve programlar ürettiğimiz süreçler kurguluyoruz. Sanatla farklı şekillerde bağ kuran, ihtiyaç, arzu ve beklentileri çeşitlenen kitleler için bir buluşma yeri olmak istiyoruz. Tek bir kitleye yönelik odaklı etkinliklerin yanı sıra bu farklı kitleleri buluşturan ve diyaloga davet eden formatları araştırıyoruz. Bu yaklaşım binamızın mimarisinde de yankı buluyor: iç mekânların hem birbirleri arasında hem de dışarıyla, mahalleyle ve kentle sürekli bir diyalog ve iletişim içerisinde olmaları, açık ve şeffaf duruşuna dair güçlü bir mesaj veriyor. Bir sanat kurumunun bireyin hayatında, özellikle de küçük yaşlardan itibaren yaratabileceği en büyük etkinin, başka hayatların, farklı bakış açılarının mümkün olduğunu hatırlatan karşılaşmalarda yat-tığını düşünüyorum.

YAN SAYFA
FOTOĞRAF: CEMAL EMDEN

aldığında arşivini Arter Koleksiyonu’na aktarmıştı] *Çaylak Sokak*’ın bir kez daha “yeni”lenmiş bir biçimde Arter Koleksiyonu’ndan müzenin salonlarına taşınması; Altan Gürman’ın yine koleksiyonda yer alan eserlerinin izleyiciyle buluşması ve Ayşe Erkmen’in 1970’lerden bu yana sürdürdüğü sanatsal üretim içinden retrospektif bir anlayışla seçilenlerle birlikte, bu sergi için özel olarak tasarlayıp ürettiği yeni işleri bir araya getiren ve Erkmen’in Türkiye’deki ilk kurumsal solo sergisi olma niteliği taşıyan *Beyazımtırak*, Türkiye’de çağdaş sanat tarihinin öncü isimlerini selamlıyor.

Son yıllarda Türkiye’deki genel atmosferin iç karartıcı olmasının sanat ortamına yansımalarının da parlak olmadığı aşikâr. İstanbul Modern geçici de olsa bir süredir Şişhane’de tabiri yerindeyse “sıkışmış” durumda, galeriler içe dönük, üretim yoğun olsa da piyasa durgun ya da daha çok uluslararası sanat ortamında karşılık buluyor. Devletin kültür sanat destek fonlarından artık kimse bahsetmiyor bile, fes-

tivaller el değiştiriyor ya da iptal ediliyor. Ekonomik kriz yayıncılık, sinema, sahne sanatları gibi alanları doğrudan etkiliyor. Tüm bunlar yeni oluşumların, ve bu alandaki olası yatırımların önünü kesiyor. Bu tikanıklık içinde toplumun genelini kapsayacak yeni bir “alan”ın anlamı büyük. Fereli de bunu özellikle vurguluyor Arter için: “Sanatın toplumun tüm kesimleri için erişilebilir kılınması öncelikle merkezi ve yerel yönetimlerin birincil sorumluluk alması gereken bir husus. Sanat kurumlarının bir süredir yaşanmakta olan ivme düşüklüğünün tersine döndürülmesi açısından işlevi çok önemli; Arter’in oluşum süreci ve aldığı sorumluluğun gerek kamu yönetimlerine gerekse özel girişimcilere kültür-sanat alanında yatırım yapmaları yönünde önemli bir örnek ve teşvik unsuru teşkil edeceğini düşünüyorum.”

Büyüyen hacmi, yapısı ve programıyla Dolapdere’deki müze binasında önerdiği sanat tahayyülünü ziyaretçileriyle paylaşacak Arter, 2005’ten bu yana

VKV bünyesinde hayata geçirilenlerin kümülatif etkisiyle hem Türkiye’deki hem de uluslararası çağdaş sanat dünyasında başat temsilci konumuna yerleşecek gibi görünüyor.

Sonuçta Arter’le beraber bir kurum-üstelik 50. kuruluş yılını kutladığı 2019 yılında- geleneksel, kemikleşmiş özelliklerini, “arkeolojik bir çalışmayla” dönüşümden geçirmiş ve kendini günün koşullarına güncellemiş oldu, başka bir boyuta taşındı.

Dünyadaki pek çok örneği gibi müze üzerinden kültürel, sanatsal erişim odağı yaratma ve müzeyi bir çeşit kültür merkezi gibi konumlama çabasının sonuçlarını; “açık”, “kapsayıcı”, “akışkan”, “çok yönlü”, “çok disiplinli”, “dinamik”, “yenilikçi” gibi tanımlar üzerinden kurgulanan Arter’in bu iddiasının uygulamadaki sürecini hep birlikte deneyimleyeceğiz.

Özlem Altunok

Çok yönlü, dinamik bir *kültür* yapısı

Grimshaw Architects öncülüğünde Thornton Tomasetti, Max Fordham ve Neill Woodger Acoustics'in ortaklığında inşa edilen Arter binası, ziyaretçisiyle yakın ilişki kurmak için açıklık ve akışkanlık kavramlarından yola çıkan çok yönlü mekânlar dizisinden müteşekkil

FOTOĞRAF: CEMAL EMDEN

Vehbi Koç Vakfı'na bağlı bir kurum olarak 2010 yılında açılan Arter, vakfın 50. kuruluş yıldönümünü kutladığı 2019 yılında, Dolapdere'deki yeni binasına taşındı. Arter'in, İngiliz mimarlık ofisi Grimshaw Architects imzasını taşıyan yeni binası, şehrin önemli kültür yapıları arasında yerini aldı.

Türkiye'nin kültür hayatına katkı

Arter'in yeni binasının tasarımı için 2013 yılında açılan proje yarışmasını; birçok ülkede ödüllü projelere imza atan, dünyanın önde gelen mimarlık firmalarından Grimshaw Architects kazanmıştı. Tasarımına Grimshaw Architects liderliğinde Thornton Tomasetti, Max Fordham ve Neill Woodger Acoustics'in imza attığı binanın 2015 yılında başlayan inşaatı 2019'da tamamlandı.

Arter'in yeni binasının mimari projesi için sanatı keşfetmek, sanattan keyif almak, sanatla yakın ilişki kurabilmek üzere açıklık ve akışkanlık kavramlarından yola çıkıldı ve çok yönlü bir mekân oluşturuldu. Arter, dışadönük bir yaklaşımla, etrafıyla bağlar kuran sanatsal ve sosyal bir buluşma noktası olarak tasarlandı.

Ziyaretçilerine, şehirle olan bağlantılarını koparmaksızın farklı mekânsal ve sanatsal deneyimler sunan bina, keyifli vakit geçirmek için dinamik bir "mekânlar dizisi" olarak planlandı. Grimshaw Architects'ten Kirsten Lees, Arter'i şöyle tanımlıyor: "İzleyicinin bakış açısına göre sürekli değişkenlik gösterebilen, çok katmanlı, iç içe geçmiş, disiplinler arası bir kamusal yapı. Müzenin zengin programı ise çeşitli sanat dalları arasında yeni sinerjilerin geliştirilmesi ve yaşatılmasının yanı sıra çağdaş sanatla fiziksel ve entelektüel ilişkilendirmelerin yapılması için yeni bir odak noktası olacaktır." Arter, yeni binasının sunduğu olanaklarla zenginleşecek programıyla Türkiye'nin kültür hayatına önemli bir katkı sağlayacak.

Dinamik bir mekânlar dizisi

MUSTAFA KARATAŞ, NİLÜFER KONUK, HASAN YELKENÇİ, MEHMET KAYA, ORHAN İŞİK

Yeni müzecilik anlayışında yeni teknoloji de önemli bir yer kaplıyor, bu anlamda ziyaretçiler neler deneyimleyecek?

Nilüfer Konuk: Arter, birkaç yıl süren çok disiplinli bir mimari tasarım süreci sonrasında 2015 Temmuz'unda Beyoğlu Belediyesi'nden aldığımız ruhsatla Ağustos'ta Ark İnşaat'ın taahhüdünde ilk hafriyat çalışmalarına başladı. 2019 Nisan'ında ofislerimizi bitirdiğimiz binaya taşıdığımızda bu muhteşem projenin içinde geçirdiğim onca yıl gözlerimden film

Yeni Bina Mimari Proje ve İnşaat Ekibi

gibi geçti. Bu önemli projenin her evresinde işlerin projesine göre yürütülmesini kontrol ettik, idari işlerini yönettik. Mimari tasarımın ana fikri ön ve arka cephe arasında bir sokak gibi işleyen ana koridorun, aynı zamanda düşey olarak binanın katlarını birbirine bağlamasıydı. Etkinlik alanlarının binanın alt katlarında gereken yükseklikte konumlandırılması, kamusal alanların giriş ve hemen üstündeki katlarda yer alması, galerilerin de birbiriyle ilişkili olarak üst katlarda olması tasarımın baş mimarı Kirsten Lees'in deyişiyle "açık, akışkan ve çok yönlü" bir tasarım yarattı. İnşaat açısından taşıyıcı strüktürün betonarme ve özel bir çelik taşıyıcı sistemle çözülmüş olması da bu binanın teknik alt yapısının önemiydi. Etkinlik alanlarının alt yapısı uzmanlarla hazırlandı.

Farklı sanatsal disiplinleri bir araya getiren, yaratıcılığı tetikleyen, herkese açık, dinamik ve çokdisiplinli bir programlama yapısına olanak sağlayacak bir bina şeklinde inşa edilen Arter, görsel ve fiziksel olarak birbirlerine açılarak bağlanan mekânlardan oluşuyor. Toplam 18.000 m2 kapalı alana sahip olan Arter'in ana fonksiyon alanları binanın kalbi durumundaki merkezi bir atrium etrafında toplanıyor. 6 kata yayılan 6 galeri ve teras yaklaşık 4.000 m2'lik sergileme alanı oluşturuyor.

Arter'de iki adet performans salonu da bulunuyor. Sevgi Gönül Oditoryumu, 168 kişilik kapasitesi ve teleskopik koltuk sistemiyle Arter'in film programı, konuşma ve söyleşilerin yanı sıra performans sanatından örneklerle, "esnek zeminli" yapısı ve aynaya dönüşen duvar panelleriyle dans ve devinim çalışmalarına ve küçük akustik dinletilere de ev sahipliği yapabilecek. Tamamen esnek 332 kişilik bir oturma yapısına sahip tam teşekküllü bir "Black Box" olan Karbon ise en üst teknik özelliklerle donatılmış olmasının yanı sıra, salon içerisinden bakan seyircinin ilk bakışta göremeyeceği kadar ince, ancak üzerinde aynı anda 4 teknisyen taşıyacak kadar sağlam çelik gergi telleriyle dokunmuş kalıcı bir tavan sistemine sahip. Bu sistem sayesinde tavanda herhangi bir noktadan, herhangi bir açıyla ses ve ışık ekipmanı, dekor veya bir eser asmak mümkün olurken gösteriler arasındaki teknik değişiklikler de çok kısa bir zamanda yapılabilir. Her iki salonda da çift dil tercümeye olanak sağlayan simultane çeviri sistemi bulunuyor. Koltukların tamamen kaldırılabilirdiği "düz ayak" kullanımının da mümkün olabildiği salonlar, büyük ölçekli yerleştirmeler veya çok kanallı panoramik projeksiyon gerektiren projeler için de kullanılabilir.

Öğrenme odaklı süreçlerin ana mekânı olan Öğrenme Atölyesi, farklı kullanımlar için özelleşmiş dört bölümden oluşuyor. Atölye, mekânda kullanılan modüler sistemler sayesinde buluşma, konuşma, atölye çalışması gibi farklı formatlardaki her tür etkinlik için esnek bir kullanım alanı sağlıyor; ayrıca içerdiği "yapım atölyesi" bölümü, sanatçıları ve ziyaretçileri Arter'de üretim yapmaya davet ediyor. Arter Kütüphanesi'nde ise çağdaş sanat alanında temel kaynaklara, Arter'in programları bağlamında sürekli güncellenen içeriğe ve süreli yayınlara yer veriliyor. Açılış itibarıyla koleksiyonunda yaklaşık 6.000 yayın bulunan kütüphanenin asma katındaki çalışma masaları, rezerve edilerek araştırmacılar tarafından kullanılabilir. Kütüphane, küçük okuma grupları, konuşma ve dinleti gibi etkinliklere de ev sahipliği yapacak.

Binada ayrıca yurt içinden ve yurt dışından sanat yayınlarına odaklanan bir kitabevi, bir kafeterya ve açık hava etkinliklerine ev sahipliği yapacak olan bir arka bahçe de bulunuyor.

Güneşle etkileşen cephe tasarımı

Yeşil alan, yükselteli havuzlar ve bankları içine alan peyzaj özellikleriyle ziyaretçileri karşılayan Arter'in cephesi, cam takviyeli betondan yapılmış düzlemlerden oluşuyor. Üç boyutlu dışbükey ve içbükey baklava biçimli panellerden oluşan düzlemler, el yapımı sırlı seramik yüzeylerle tamamlanıyor. Güneş gün boyu hareket ettikçe ışık ve gölge her bir düzlemin farklı yüzeylerinde toplanıyor ve seramik yüzeylerden gökyüzünü yansıtıyor. Uzaktan bakıldığında ise bina, yansıtıcı yüzeyler sayesinde zengin bir ışık, renk ve doku paleti şeklinde görülüyor. Böylece binanın tasarımı katmanlı yapısıyla bir yandan çağdaş mimariyle diğer yandan da içinde bulunduğu şehrin mimari gelenekleriyle sıkı bir diyalog kuruyor.

FOTOĞRAFLAR (YUKARIDAN AŞAĞI) CEMAL EMDEN, CEMAL EMDEN, FLUFOTO

İdari İşler Ekipleri

Hacimsel ve içerik olarak yoğun bir mekânın idari işleyişi, güvenliği, bakımı nasıl bir sistemle yürütülecek?

Ayşenur Topçuoğlu: Arter'in Dolapdere binası, -7 ve +7 olmak üzere 14 kattan oluşuyor. Aynı anda birbirine paralel pek çok farklı işlevi bir arada yerine getirecek olan binamız, hacimsel büyüklüğün yanı sıra içerik anlamında da yoğunluğundan ötürü, özellikli bir idari ve teknik yönetimi gerektiriyor. Öncelikli ve kamuya açık işlevsel bölümlerimiz; geniş hacimde ve yüksek tavan özelliğindeki galeriler, gelişkin performans salonları, öğrenme ve etkinlik alanları, kütüphane, kitabevi ve yeme/içme alanları. Arka planda ise kamuya açık olmayan ancak yine hem hacim, hem de teknik açıdan gelişkin eser depoları, konservasyon laboratuvarı, sahne arkası sistemleri, bina güvenlik ve teknik yönetim sistemleri mevcut. Güvenlik, iklimlendirme, aydınlatma, otomasyon, bilgi teknolojileri gibi tüm sistemlerimiz, işlevlerine ve gereksinimlerine göre uluslararası

gereken standartlarla yürütecek bir yapılanma ve yönetim anlayışıyla oluştu.

Alanında deneyimli ve yetkin kişilerden oluşan ekiplerimizle idari, teknik ve güvenlik gibi tüm operasyonel süreçlerin ve sistemlerin yönetimini, farklı tüm işlevlere cevap verecek analitik ve özenli bir yaklaşımla yürütmek temel hedefimiz. Binamızdaki kullanıcı profiline çeşitliliği de, idari ve teknik operasyonumuzu yürütürken bizim için çok önemli bir ölçüt. Ziyaretçilerimizin keyifli bir deneyim yaşayarak Arter'den ayrılmalarına yönelik beklentiler ve ihtiyaçlar, temel önceliğimiz. Ekibimizin gereksinimlerini, sanatçılarımızın taleplerini, sergilerimizin ve eserlerimizin gerektirdiği fiziksel ve güvenlik koşullarını sağlamak ise, idari ve teknik yönetim anlayışımızda değişmez belirleyici bileşen. Bu süreçlerin tümü, hem birbirleriyle eşgüdümlü, hem de binamız genelindeki tüm bu farklı profillere ve ihtiyaçlara yanıt vermek için, deyim yerindeyse, büyük bir orkestra gibi, arka planda hassasiyetle yürütülecek. Oluşan ihtiyaçlara esnek ve çevik çözümleri hızlıca uygulayarak yanıt verecek örgütlenmiş bir yapı ve sistemle tüm bu süreçleri yürütmek ise, idari ve teknik yönetim anlayışımızda en önemli amaçlarımızdan.

MEHMET ALİ KARTAL, LİDYA DURMAZGÜLER, SONGÜL ÖNAL, UFUK KAYA, FIRAT KAPLAN, ALİ SÜNGÜ, OKAN TOPA, MUSTAFA KAHRAMAN, TOLGA TEKELİ, MURAT GÜNAL, YÜCEL CİVELEKOĞLU, SERHAT CAN, YETKİN KURULTAY, EMRE TAŞKIN

Şaşırtıcı, öğretici, zihin açıcı

Dolapdere'deki Arter'in başküratörü Emre Baykal'ın deyimiyle “Vehbi Koç Vakfı'nın Türkiye'deki sanat üretimini vurgulu bir şekilde kapsayan çağdaş sanata odaklı kurumsal bir koleksiyon oluşturma çabalarının” sonuçları müzede hazırlanan programa da etkili bir biçimde yansıtılacağı benziyor

EMRE BAYKAL

İstiklâl Caddesi'ndeki Arter'de hayata geçirdiklerinin eşsiz bir deneyim olduğunu söyleyen müzenin başküratörü Emre Baykal, “Daha önceki programlarımızla karşılaştırıldığında hem bizim için hem de izleyici açısından en büyük fark hiç kuşkusuz koleksiyondan düzenleyeceğimiz sergiler olacak. Bugüne kadar oluşturduğumuz koleksiyonun potansiyellerini farklı boyutlarıyla tekrar araştıracağımız, barındırdığı yapıtları çeşitli bağlamlar içinde yeni diyaloglara açacağımız son derece heyecan verici ve yeni bir süreç başlıyor bizim için,” derken 1960'lardan günümüze resim, heykel, fotoğraf, video, film, yerleştirme, ses, ışık ve performans gibi çeşitli mecralarda üretilmiş eserleri kap-

sayan koleksiyonun barındırdığı tema, kavram ve mecraların çeşitliliğiyle programa zengin bir kaynak sunacağını belirtiyor.

1995'te Melih Fereli'nin İKSV Genel Müdürü, René Block'un da 4. İstanbul Bienali'nin küratörü olduğu süreçte sizin de bienalin direktör yardımcısı olarak onlara eşlik ettiğinizi biliyoruz. Yıllar sonra Arter ekibinin çekirdek kadrosunda yer alacak aynı isimlerle çalıştınız. Türkiye çağdaş sanatı ortamının tam da hareketlenmeye başladığı yıllara da tekabül ediyor bu tarih. Çağdaş sanat ortamının inişli çıkışlı grafiğini de göz önünde bulundursak 1995'ten İstiklâl Cade-

si'ndeki Arter'in yapılandırılmasından Dolapdere'deki müzeye uzanan süreçte sizin tespit ettiğiniz boşluklar, eksiklikler nelerdi?

Arter'in kuruluş döneminde çağdaş sanat alanındaki boşlukları, sanat ortamının ve özellikle sanatçıların halen yanıt bulamamış olan gereksinimlerini tartışıp belirlemek önemliydi. Zaten çok az sayıda sanat kurumunun bulunduğu bir ortamda rekabetçi bir anlayış benimsemekten ziyade, tamamlayıcı, bütüncü bir işlev edinebileceğimiz bir yol haritası çizmeye çalıştık. Yeni bir sanat kurumu olarak üstlenmemiz gereken sorumlulukları tartışırken, Melih Fereli'nin sanatın farklı disiplinlerini kucaklayan kurumsal tecrübesine, 17

benim 2005 yılına kadar İstanbul Bie-nali’nde ve ardından Santralistanbul’da edindiğim deneyim ve gözlemlere dayanan uzun bir liste çıktı önümüze. Türkiye’deki sanat üretimini vurgulu bir şekilde kapsayan, tamamen çağdaş sanat odaklı kurumsal bir koleksiyonun eksikliğinin farkındaydık. Melih Fereli, Vehbi Koç Vakfı’nın sanat danışmanı olarak daha Arter kurulmadan önce uzun vadeli, stratejik bir vizyonla, René Block’u da davet ederek koleksiyonu başlatmıştı bile. Arter’in İstiklâl Caddesi’ndeki binasındaki açılış sergimiz olan *Starter*’da, henüz yeni oluşturulmakta olan bu koleksiyonun bir bölümünü gösterdik ve daha sonraki yıllarda koleksiyonu geliştirmeye devam ettik. Ancak daha sonraki programımızda koleksiyona odaklanmak yerine, sanat alanının diğer acil gereksinimlerine ağırlık verdik. Bunların başında varolan sanatsal üretime görünürlük kazandırmak, kurumsal destek olmaksızın gerçekleştirilmesi mümkün olmayan proje ve yapıtları hayata geçirmek, yayıncılık konusunda oldukça yetersiz olan sanat ortamımıza yeni araştırma ve metinlere imkân sağlayan yayınlarla katkıda bulunmak ve elbette Türkiye’den genç kuşak küratörlere programımız dahilinde Arter’de bir deneyim alanı açmak geliyordu.

Öncelikle İstiklâl Caddesi’ndeki Arter sizce nasıl bir işlevi yerine getirdi? Türkiye çağdaş sanatının farklı kuşaklarından isimlerin solo sergilerinden ulusal ve uluslararası grup sergilerine, dünyaca tanınan sanatçıların sergilerinden bir coğrafyaya odaklı sergilere farklı bağlamlarda hazırlanan sergiler bütünü hem de bu sergilerde üretilen eserlere verilen desteklerle nasıl bir boşluk dolduruldu? Tüm bu üretim neye karşılık geldi?

Arter her şeyden önce birlikte öğrenmek ve deneyim edinmek için hepimize çok özel bir alan açtı. Bunun kurum çalışanları için olduğu kadar, sanatçılar ve izleyiciler de dahil olmak üzere tüm paydaşlarımız için geçerli olduğunu düşünüyorum. Dolapdere’de müze ölçeğindeki yeni binamızın açılışından önce, İstiklâl Caddesi’ndeki mekânımızda dokuz yıl içinde toplam otuz beş sergi düzenledik ve bu sergiler kapsamında 183 yeni eserin üretimini fonlayıp lojistik destek verdik; Türkçe ve İngilizce olmak üzere 37 yayını hayata geçirdik. Her ne kadar rakamlarla ölçmeyi sevmesem de bunun kısa bir süre içinde yaratılmış önemli bir biri-

kime işaret ettiğini düşünüyorum. Birlikte çalıştığımız sanatçıların önemli bir bölümü üretimlerini ilk defa bütünlüklü bir bağlam içinde gösterip paylaşma, aynı zamanda kapsamlı yayınlara dönüştürme imkânı buldular. Fusun Onur, Nil Yalter ve Bilge Friedleander gibi Türkiye’de çağdaş sanatın öncüleri, erken dönem temsilcileri olarak adlandırabileceğimiz sanatçılarla düzenlediğimiz kişisel sergiler özellikle genç kuşaklar için şaşırtıcı, öğretici ve zihin açıcı oldu. Volkan Aslan, Deniz Gül, Aslı Çavuşoğlu gibi sanatçılarla yeni projelerini destekleyip hayata geçirdiğimiz sergiler gerçekleştirdik. Küratörlüğünü benim üstlendiğim *İkinci Sergi* ve *Haset Husumet Rezalet* başlıklı iki grup sergisi de bu projelerde birlikte çalıştığımız otuzdan fazla sanatçının tamamen yeni üretimlerine odaklanıyordu. Bu arada sizin de bahsettiğiniz gibi aralarında Mona Hatoum, Mat Collishaw, Berlinde de Bruyckere, Marc Quinn, Jake&Dinos Chapman gibi çağdaş sanatın dünyadaki önemli isimlerinin Türkiye’deki ilk kişisel sergilerini düzenledik ve yapıtlarını buralı izleyicilerle buluşturduk. Tüm bu üretimi, şimdi Dolapdere’deki yeni binamızda hem mekânsal anlamda hem de içerik olarak daha kapsamlı bir programı hayata geçirmeye hazırlanırken, Türkiye’deki çağdaş sanat ortamına bugüne kadar yaptığımız katkıların toplamı olarak değerlendirmek gerekir.

Aynı zamanda Arter Koleksiyonu Eser Alım Komisyonu üyesisiniz. Koleksiyonun hatları kabaca biliniyor ama izleyici sadece *Starter* sergisiyle bazı örnekleri gördü. 2005’te temelleri atılan koleksiyon, kurgulanan çerçevesi kapsamında yıllar içinde nasıl şekillendi? Bugün 1350’nin üzerinde eser olduğunu biliyoruz, genel hatlarından öte spesifik, dikkat çeken özellikler neler koleksiyonun?

Arter Koleksiyonu kapsadığı zaman, mecra, tema ve coğrafyalar anlamında çok katmanlı bir yapıya sahip. Koleksiyonda 1960’lardan günümüze çağdaş sanatın farklı tavır ve pratiklerini örnekleyen resim, heykel, fotoğraf, video, film, yerleştirme, ses, ışık ve performans gibi çeşitli mecralarda üretilmiş eserler yer alıyor. Barındırdığı tema, kavram ve mecraların çeşitliliği Arter’in sergi programına olduğu kadar öğrenme programlarına da zengin bir kaynak sunacak. Uluslararası bir koleksiyon olmasına karşın, içinde yer aldığı coğrafyaya, Türkiye’deki sanat üretimine özel olarak odaklanıyor. Bu anlam-

da, daha en baştan hedeflediğimiz gibi, Türkiye’nin çağdaş sanat tarihinde mi-henk taşı sayılabilecek çok sayıda eseri süreç içinde koleksiyona kazandırmış bulunuyoruz. Bunlardan bazılarını açılış sergilerimizde de göreceksiniz. Yine de koleksiyonu bir araya getirirken belli bir sanat tarihsel anlatının izini sürmekten özel olarak kaçındık, bunun yerine günümüzü de içerecek şekilde farklı kuşakların, eğilimlerin, tavırların bir araya geldiklerinde yaratacakları bağlam ve anlatıların çeşitliliğine odaklanmayı tercih ettik.

Arter sergilerindeki yeni eser üretiminin koleksiyona yansması ne oldu? En önemlisi müzede ve başka mecralarda koleksiyonu nasıl değerlendireceksiniz? Koleksiyondan ne tür birliktelikler çıkabilir?

Arter’de bugüne kadar düzenlediğimiz sergiler kapsamında birlikte çalıştığımız sanatçılarla gerçekleştirdiğimiz yeni eser üretimlerine koleksiyon odaklı bir anlayışla yaklaşmadık. Ana hedefimiz, üretim kaynaklarının yok denecek kadar kısıtlı olduğu bir ortamda, Arter’in sergi programı çerçevesinde, sanatçılara yeni eser üretebilmek için ihtiyaç duydukları maddi ve lojistik desteği sağlayabilmek oldu. Ancak bir yandan da koleksiyon oluşturan bir kurum olarak, üretimini desteklediğimiz eserlerin bir bölümünü koleksiyona ekleyebilmiş olmaktan gurur duyuyoruz elbette. Bu yapıtlar koleksiyonumuzun en özel nişlerinden birini oluşturuyor ve açılış dahil olmak üzere önümüzdeki dönem programlarımız kapsamında bu işlerin pek çoğunu yeni bağlamlar içinde sergilenirken tekrar göreceksiniz.

Ölçeği, kapsamı büyüyen yeni Arter’de izleyiciye sunulacak sergiler bütününde öncelikleriniz, ilkeleriniz neler olacak? Müzenin programı ve hazırlanan seçkileri hangi kriterleri göz önünde bulundurarak hazırlıyorsunuz? Ayrıca Türkiye’nin ve sanat ortamının gündemi program üzerinde ne kadar etkili olacak?

Daha önceki programlarımızla karşılaştırıldığında hem bizim için hem de izleyici açısından en büyük fark hiç kuşkusuz koleksiyondan düzenleyeceğimiz sergiler olacak. Bugüne kadar oluşturduğumuz koleksiyonun potansiyellerini farklı boyutlarıyla tekrar araştıracağımız, barındırdığı yapıtları çeşitli bağlamlar içinde yeni diyaloglara açacağımız son derece heyecan verici ve yeni bir süreç başlıyor. İstiklâl Caddesi’ndeki binamızda hayata ge-

çirdiğimiz programdan edindiğimiz deneyim, bundan sonra da sürdürmek istediğimiz birtakım kriterler ortaya çıkardı. Bunların başında yeni üretimleri desteklemeye devam etmek geliyor. Önceki programlarımızdan bir önemli farklılık da mekânsal kısıtlar nedeniyle İstiklâl Caddesi’ndeki binamızda yeterince öncelik veremediğimiz Öğrenme ve Yorumlama Programlarımız olacak. Bu konuda çalışan ekibimiz her yaştan izleyicinin sanatla bağ kurmasını aracılık edecek, içinde yaşadığımız zamanı sanat aracılığıyla yorumlamaya yönelik süreç ve etkinlikler sunan bir program üzerinde çalışıyor. İçeriğinde sergi turları, konuşmalar, atölye çalışmaları ve seminerlerin yanı sıra *Gençlik Konseyi* ve *Arter Araştırma Programı* başlığı altında katılımcıların ilgi ve ihtiyaçları etrafında şekillenen uzun soluklu programlar yer alacak. Arter’deki programı Türkiye’nin ve sanat ortamının gündemiyle ilişkilenmesinde bu etkinliklerin çok önemli ve kıymetli katkıları olacak.

Programımızda ayrıca sahne sanatlarından klasik, çağdaş ve elektronik müziğe, film den performans sanatı ve dijital sanatlara kadar pek çok disiplinin yenilikçi örnekleri de sunulacak. Bu etkinliklerde başka kurumlarla da işbirlikleri geliştireceğiz. İlk sezonda Selen Ansen küratörlüğünde bir performans programına yer veriyoruz. Azize Tan’la birlikte geliştirdiğimiz *Film Programı* dahilinde ise haftalık düzenli film gösterimlerinin yanı sıra, tema ve yönetmen odaklı retrospektiflere söyleşi ve paralel etkinlikler eşlik edecek.

Açılış sergilerinde karşımıza iki küratöryel koleksiyon sergisi, yine koleksiyondaki eserlerden oluşturulan bir Altan Gürman seçkisi çıkıyor. Arter Koleksiyonu’nun ziyaretçisiyle *Starter*’dan sonra ilk kez buluşacağını da düşünürsek açılışta bu sergiler üzerinden koleksiyona ya da kamuoyuna aktarmak istediklerinizin gerisinde ne yatıyor?

Koleksiyonu sabit bir teşhir mekânında uzun süreli sergilemeye dayalı bir anlayıştan özellikle kaçınarak, yapıtların farklı kavram ve temalar çerçevesinde bina içindeki galerilerde sık sık yer değiştirerek dolaşıma sokulduğu bir sergi programı çerçevesinde ele alıyoruz. Açılış programımızdaki koleksiyon sergileri de bu yaklaşımı örnekliyorlar.

Açılışta yer alan ve küratörlüğünü Eda Berkmen’le birlikte üstlendiğim *Saat Kaç?* adlı grup sergisi, koleksiyondaki zaman, mekân ve bellek kav-

ramlarıyla ilişkilenen yapıtları bir araya getiriyor. Sergi, koleksiyondan 34 sanatçının 44 yapıtını bu kavramlar ve gündelik nesneler, ev, bireysel ve kolektif tarihler, içerisi ve dışarı, kentsel ritimler, mimari, arkeoloji, sınırlar ve göç gibi temalarla kurdukları ilişkiler üzerinden ele alıyor ve farklı bağlamlar içinde ürettikleri anlamları, bir araya geldiklerinde nasıl işlediklerini araştırıyor. Giriş katımızda yer alan ve küratörlüğünü Selen Ansen’in yaptığı *Kelimeler Pek Gereksiz* adlı koleksiyon sergisi ise jest, kalıntı ve iz temaları etrafında kurgulandı. Arter Koleksiyonu’nda yer alan sürece dayalı ve performansla bağlantılı eserleri bir araya getiren sergi, bir sanat kurumunun ve koleksiyonun barındırıp ve muhafaza edebileceği, maddi veya olmayan şeyler üzerine düşünmeyi öneriyor. Gündelik eylemlerle yaratıcı süreçlerin, şiirsel olanla dünyevi olanın, tanıdıkla tekinsizin, tekrar edenle biricik olanın yollarının kesiştiği bir alanı araştırıyor.

Açılış programımızda koleksiyondan ve koleksiyon dışından kişisel sergiler de yer alıyor. Ayşe Erkmen’in elli yıllık sanatsal pratiğine kapsamlı bir bakış sunan *Beyazımtırak*, sanatçının Türkiye’de bir kurumda düzenlenen ilk kişisel sergisi. Erkmen’in ikisi Arter Koleksiyonu’ndan olmak üzere toplam 16 yapıtını Arter’in ilk kez ziyarete açılan yeni binasıyla diyalog halinde yeniden hayata geçiren sergi, sanatçının üretim sürecinin kapsadığı düşünsel ve fiziksel jestlere, kullandığı malzeme ve mecra çeşitliliğine, mekânsal öğeleri beklenmedik şekillerde ilişkilendirme yetisi-ne, özellikle de mekân ve zaman kavramlarını yapıtının içine nasıl aldığına dair bir araştırma niteliği taşıyor.

Yeni üretime dayalı programımızın sürekliliğini örnekleyen bir yapım da İnci Furni’nin *Bir An İçin Durdu* adlı sergisi. Eda Berkmen küratörlüğünde gerçekleştirilen sergi, sanatçının sokakta karşılaştığı kişilerden esinle yarattığı karakterler, topladığı nesneler, Arter’deki galeri mekânında gerçekleştirdiği video performanslar ve onları mekânda bir araya getirmek için bulunduğu doğaçlama yapısal çözümlerden oluşuyor.

Koleksiyona geri dönecek olursak; açılış programında güncelliğini hâlâ korumaya devam eden sanat tarihsel bir pozisyona da yer veriyoruz: Altan Gürman’ın retrospektif sergisi. 1976’da erken yaşta kaybettiğimiz Gürman’ın yapıtlarının büyük bir bölümü ve arşi-

vi, eşi Bilge Gürman tarafından yıllarca özenle korunduktan sonra, 2013 yılında, Arter koleksiyonuna eklenmişti. Başak Doğa Temür’ün küratörlüğünü üstlendiği sergi Gürman’ın yapıtlarını arşivden bir seçkiyle birlikte yıllar sonra tekrar gün ışığına çıkarmış olacak. *Altan Gürman* retrospektifinde ve Rosa Barba’nın açılışta yer alan *Gizli Konferans* sergisinde olduğu gibi, koleksiyondan düzenlenen başka kişisel sergilere önümüzdeki dönem programlarımız içinde de yer vereceğiz.

Son olarak İstiklâl Caddesi’nden Dolapdere’ye dönüşerek taşınan Arter’de siz kişisel deneyiminiz açısından neler biriktirdiniz? Arter sizin için nasıl bir laboratuvar alanıydı ve bu tecrübe müzede sizin için ne tür bir ön hazırlığa karşı geliyor?

İstiklâl Caddesi’ndeki binamızda gerçekleştirmiş olduğumuz program sadece benim için değil tüm ekip için eşsiz bir deneyim alanı yarattı. Yeni binamızdaki programı kurgularken bu kıymetli birikimin rehberliğinden elbette yararlandık. Dolapdere’deki yeni binada, sadece bugüne kadar başardığımızı düşündüklerimizi değil, eksikliğini hissettiğimiz konuları da dikkate alan bir yapılanmayla Arter’i tekrardan başlatıyoruz.

Arter'e

yakın bakış

Arter'e girdiğimiz andan itibaren, görünen ve görünmeyen planlarda, bizi nelerin beklediğini; sergileri, hayata geçirilen müze etkinliklerini ve programlarını derledik. Merak ettiğimiz detaylarıysa tek tek, ilgili departmanlardan dinledik

FOTOĞRAF: CEMAL EMDEN

Sergi

Ayşe Erkmen *Beyazımtırak*

Küratör: Emre Baykal
Galeri 2
8 Mart 2020'ye kadar

Ayşe Erkmen'in Arter'in açılış programında yer alan *Beyazımtırak* sergisi, sanatçının 1970'lerden bu yana gerçekleştirdiği sanatsal üretim içinden retrospektif bir anlayışla seçilenlerle birlikte, bu sergi için özel olarak tasarlayıp ürettiği yeni işleri bir araya getiriyor. Küratörlüğünü Emre Baykal'ın yaptığı sergi, Erkmen'in Türkiye'deki ilk kurumsal solo sergisi olma niteliği taşıyor.

Beyazımtırak sergisi, sanatçının yapıtlarındaki temel niteliklerin, üretim sürecindeki düşünsel ve fiziksel jestlerin, kullandığı malzeme ve mecraların çeşitliliğinin, özellikle de mekân ve zaman kavramlarını kendi işinin içine nasıl dahil ettiğinin izinden gidiyor. Sergi, Erkmen'in çoğunlukla gösterildikleri yerlere sıkı sıkıya bağlı, dolayısıyla birebir tekrarlanması mümkün olmayan yapıtlarını Arter'in yeni binasına uyarlayıp yeni bir ilişkiler ağı içinde sunuyor.

Ayşe Erkmen, kurumsal mekânlar ya da kamusal alanlar için geliştirdiği projelerde, yapıtın sunacağı deneyime beklenmedik yön ve mesafeleri, mimari veya çevresel ölçekleri, uzaklık ve yakınlıkları, görünenleri ve görünmeyenleri ekler. Sanatçı, yapıtıyla yapıtının içinde yer aldığı mekân, durum ve zaman arasında her zaman son derece güçlü ve karşılıklı bir aidiyet duygusu kurar. *Beyazımtırak*'ta Erkmen'in geçmişten bu-

güne taşıyıp yeniden ürettiği işleri gibi, sergi için özel olarak tasarladığı yeni yapıtları da içinde bulundukları mekânı beklenmedik yönlerde katedip kuşatıyor, değiştiriyor, harekete geçiriyor, seslendiriyor ve hep birlikte oldukları yere dair bütünsel bir deneyim sunuyor. Örneğin, sergi alanının ışık sistemi tavandaki yerinden aşağıya sarkıp galeri boşluğunu farklı yüksekliklerde kesip dilimliyor (*Ev, Das Haus*, 1993/2019); dokuz metre yüksekliğindeki bir duvar belli belirsiz bir hareketle öne doğru ilerleyip tekrar geri çekiliyor (*9'04"*, 1999/2019); veya temelden çıkarılmış devasa bir kaya camdan yapılmış kalaslar üzerine oturtulup, binanın hafızasını da taşıyacak şekilde mekânın içine yerleşiyor (*Mavi Taş*, 2019).

Erkmen'in, ikisi Arter Koleksiyonu'ndan olmak üzere toplam 17 yapıtını kurumun yeni mekânında bir araya getiren ve 50 yılı aşkın bir süredir kesintisiz şekilde sürdürülmüş bir sanatsal üretimin ardından sanatçının Türkiye'deki ilk kurumsal solo sergisi olma niteliği taşıyan *Beyazımtırak*, adını sanatçının bu sergide de gösterilen aynı adlı işinden ödünç alıyor. Beyazı bir renkten ziyade bir his, bir izlenim olarak benimseyen sergi, var olanla olmayan, gerçekle hayal, şimdiyle geçmiş, orasıyla burası arasında salınan, mekâna özgü bir deneyim sunuyor.

BU SAYFA: YERLEŞTİRME GÖRÜNTÜSÜ:
"AYŞE ERKMEN, BEYAZIMTIRAK", 2019
FOTOĞRAF: HADİYE CANGÖKÇE
SAĞ SAYFA: AYŞE ERKMEN, MAVİ TAŞ, 2019
ARTER'İN YENİ BİNASININ
HAFRİYATINDAN ÇIKAN KAYA, 3 ADET
LAMİNELİ CAM BLOK TAŞ;
YAKLAŞIK 90 X 175 X 84 CM
CAM BLOKLAR: HER BİRİ 13 X 13 X 220 CM
FOTOĞRAF: FLUFOTO

GİZEM USLU TÜMER,
ALPER DEMİRBAŞ, CİHAN
KÜÇÜK, CAN YILDIRIM

Sergiler Yapım Ekibi

Yeni/yaşayan müzecilik üzerinden tecrübenizi bu büyük ölçeğe nasıl taşıdınız?

Gizem Uslu Tümer: Ekip olarak; sergi planlama, yeni eser üretim, kurulum, eser ödünç alma, sözleşme, bütçe, sigorta, nakliye ve gümrük süreçlerini takip ediyoruz. Açılış programı için iki yılı aşkın süredir küratör ve sanatçılarla yoğun bir şekilde çalışıyoruz. Yeni üretim odaklı sergilerin yanı sıra koleksiyon sergilerimizde de sanatçılarla birlikte birçok yapıtın mekâna özgü sunumları üzerine hazırlandık. Nisan ayında binaya taşınmamızla birlikte tempomuz hızlandı. Daha önce deneyimlemediğimiz bir ölçekte çalışmak heyecan verici olmakla birlikte zorlayıcıydı da. Yüksek tavanlı, birbiri arasında geçişleri olan galerilerde sergi kurulumu yapmanın bizi zorlayacağını tahmin ediyorduk. Her sergi için bir sorumlu atayıp, ekip içinde gerektiği noktalarda birbirimizden destek olarak açılış programındaki yedi serginin kurulumunu teknik ekibimizle sorunsuz gerçekleştirdik. Geçmişte çok farklı malzemelerle, çeşitli ölçeklerde prodüksiyon yapmış olsak da; Ayşe Erkmen'in sergisi için binamızın temelden çıkan 2.5 tonluk kayayı özel üretilen cam kalasların üzerine yerleştirmek, 9 metre yüksekliğinde hareket eden bir duvar inşa etmek gibi bizim için heyecan vericiydi. 4. İstanbul Bienali'nde Aya İrini'nin kubbesinde sergilenen Serge Spitzer eserini 11 metre yükseklikte bulunan pencerenin önüne yerleştirdik. Bu yoğun dönemi geride bırakırken 2020'de gerçekleştireceğimiz sergilerinin hazırlıklarına başladık.

Arter Koleksiyonu'ndan grup sergisi

Küratörler: Emre Baykal, Eda Berkmen
Galeri 3 ve 4
16 Şubat 2020'ye kadar

Saat Kaç?

ÜST: CENGİZ ÇEKİL, SAAT KAÇ?
2008, GAZETE KÂĞIDI ÜZERİNE
SERİGRAFİ 112 ADET;
HER BİRİ 56 X 75,7 CM
FOTOĞRAF: HADİYE CANGÖKÇE
ALT: SARKİS, ÇAYLAK SOKAK, 1986,
YERLEŞTİRME
FOTOĞRAF: HADİYE CANGÖKÇE

Arter koleksiyonundan derlenen açılış sergilerinden biri olan **Saat Kaç**, koleksiyondan ipuçları taşımasının da ötesinde koleksiyonu nasıl kullanacağınıza ve koleksiyonun potansiyeline dair de söz söylüyor. Bu bağlamda **Saat Kaç**'ı nasıl kurguladınız? Eserleri müze mekânıyla ilişkilendirirken mekâna dair keşfettiklerinizle nasıl yol aldınız?

Eda Berkmen: Arter Koleksiyonu'nun yeni binada gösteriminde belirli bir galeride kalıcı bir koleksiyon sergisine yer vermek yerine binadaki farklı hacimlere sahip galerilerde koleksiyonun potansiyellerini kullanarak muhtelif temaların işleneceği küratöryel seçkilerle süreli sergiler yapılmasına karar verildi. Bu da yapıtların çeşitli fiziksel ve düşünsel bağlamlarda izleyicilerle buluşmasını, yeni çağrışımlara, anlamlara ve etkileşimlere açılmasını hedefliyor. Koleksiyonda yer alan yapıtları daha yakından tanımaya çalışırken karşımıza çıkan kavramlar üzerine hep birlikte düşündük. Saat Kaç?'ta odağa alınan bellek-zaman-mekân kavramları bu şekilde ortaya çıktı. Bu kavramlar, aynı zamanda kişilerin ve kurumların kendilerini ve çevrelerini tanıma ve tanımlamalarının temelinde

de yer alıyor. Dolayısıyla, 10 yıl sonra ilk defa bu koleksiyonu izleyiciye açarken serginin bu kavramlar üzerine kurulu olmasının özdeşleşimsel bir tarafı da var. Saat Kaç? sergisini planlamaya başladığımızda bina hâlâ inşaat halindeydi, ilk denemelerimizi kâğıt ve maket üzerinde yaptık. Fakat bina tamamlanmaya başladıkça önceden çalıştığımız yerleşim planı büyük ölçüde değişti. İstiklâl Caddesi'ndeki Arter'in sütunlarla bölünen parçalı yapısına kıyasla Dolapdere'deki binanın geniş, yekpare galerileri, değişken tavan yükseklikleri ve katlar arası transparanlıkları bize hem zorluklar, hem de olanaklar sundu. Kronolojik ya da belirli soru ve argümanların yapıtlar üzerinden öne sürüldüğü bir kurgu yerine, mekâna olabildiğince müdahale etmeden, mimarinin sunduğu fırsatları değerlendirerek, denemeler sonucu yapıtlar yerlerini buldular. Bu çalışma şekli yapıtlar arasında, bir kısmını bizim de önceden öngöremediğimiz yeni bağlantıların çıkmasına vesile oldu. Bina, İstanbul'da alışlagelen sergi mekânlarından oldukça farklı. Önümüzdeki sergilerde de mekânla beraber çalışan, onun imkânlarını kullanarak koleksiyonu farklı şekillerde işleyen tematik sergiler açıyor olacağız.

Arter'in yeni binasının açılış programında yer alan *Saat Kaç?* adlı bu grup sergisi, koleksiyondaki zaman, mekân ve bellek kavramlarıyla ilişkilenen yapıtları bir araya getiriyor. Sergi, koleksiyondan 34 sanatçının 44 yapıtını bu kavramlar ve gündelik nesneler, ev, bireysel ve kolektif tarihler, içerisi ve dışarı, kentsel ritimler, mimari, arkeoloji, sınırlar ve göç gibi temalarla kurdukları ilişkiler üzerinden ele alıyor. Arter'in geçmiş sergilerinden hatırlayacağımız Deniz Gül'ün *Buzlu Cam*, Mona Hatoum'un *3-D Cities* ya da Aslı Çavuşoğlu'nun *Taşlar Konuşuyor* sergisinin bu yeni mekâna uyarlanarak gösterilen parçaları yerleştikleri yeni mekân içinde kurumsal hafızayı canlandıracak. Bazı yapıtlar ise belleğimizi geniş bir zaman ve mekân çerçevesi içinden tazeleyecekler: Sarkis'in 1986'da Maçka Sanat Galerisi'nde gösterdiği, Türkiye'de çağdaş sanatın mihenk taşlarından *Çaylak Sokak*, Hale Tenger'in 1995'te 4. Uluslararası İstanbul Bienali'nde gösterdiği *Dışarı çıkmadık, çünkü hep dışarıydık/İçeri girmedik, çünkü hep içerideydik*; Sigmar Polke'nin aynı yıl Atatürk Kültür Merkezi'nde düzenlenen *Çok Düğümlü Uzun Bir Öykü* adlı Fluxus Sergisi'ndeki *Patates Ev*; Ayşe Erkmen'in *İskele* sergisi için Kreuzberg'de bir binanın üzerinde yerleştirdiği *Evde (Am Haus)* gibi... Aynı atrium etrafında toplanıp açık bir merdiven, mimari boşluklar ve büyük pencerelemlerle birbirlerine olduğu kadar, şehir manzarası ve gökyüzüne de bağlanan iki galeriye yayılan *Saat Kaç?* adını Cengiz Çekil'in sergide de yer alan bir yapıtından alıyor. Mekânın mimarisinden faydalanılarak hem yatayda hem de dikeyde işleyen bir kurgusu olan sergi, tıpkı içerdiği yapıtların çoğunun yaptığı gibi iç ve dış; mahrem ve kamusal; kurgu ve gerçek; geçmiş, şimdi ve gelecek arasındaki sınırların muğlaklaştığı mekânsal ve zamansal bir deneyim inşa etmeyi de hedefliyor.

Sanatçılar: Mac Adams, Hüseyin Bahri Alptekin, Volkan Aslan, Aslı Çavuşoğlu, Cengiz Çekil, Marie Cool Fabio Balducci, Barış Doğrusöz, Cevdet Ereke, Ayşe Erkmen, Harun Farocki, Hreinn Friðfinnsson, Bilge Friedlaender, Deniz Gül, Al Hansen, Mona Hatoum, Eric Hattat, Vlatka Horvat, Ahmet Doğu İpek, Gülsün Karamustafa, Alicja Kwade, Sinan Logie, Jonas Mekas, Füsun Onur, İz Öztat, Nam June Paik, Seza Parker, Sigmar Polke, Reiner Ruthenbeck, Michael Sailstorfer, Sarkis, Serge Spitzer, Hale Tenger, Nil Yalter

Sergi

İnci Furni, Bir An İçin Durdu

Küratör: Eda Berkmen
Galeri -1
26 Ocak 2020'ye kadar

Bir An İçin Durdu, desenler, video performanslar ve nesnelerle oluşturulmuş mekânsal bir düzenleme. Galeri mekânını ve bu mekâna yerleşim sürecini de yapıtlarının bir parçası haline getiren Furni, kişilerin mekânlarla, nesnelerle ve imgelerle ilişki kurma şekilleriyle ilgileniyor. Sanatçı tesadüfler, karşılaşmalar, anlık kararlar, gündelik jestler ve ritimler etrafında kurguladığı bu yerleştirmeyle, beklenmedik anlam ve bağların açığa çıkma potansiyeline işaret ediyor.

Desenlerde Furni'nin sokakta gezerken karşılaştığı kişilerden esinle oluşturduğu portreler ve kâğıt yüzeyini totem gibi yukarıya doğru kateden gündelik nesneler yer alıyor. Çevrelerinden soyutlanmış, bir bekleyiş ve düşüncelere dalma halinde görülen, hızlı ve yalın çizgilerle sabitlenen figürler, duruşları, bakışları, kıyafetleriyle kimlik kazanıyor. İlk izlenimlerin sezgisel bilgisini taşıyan bu portreler, eğlence, keyif ve oyunla ilişkilenen gündelik nesnelerin natürmortlarıyla birlikte izleyiciye tamamlanmamış bir hikâyenin nüvelerini veriyor. Sergide Furni'nin galeri mekânında geçirdiği iki buçuk aylık süre içerisinde *in situ* ürettiği video performanslar da gösteriliyor. Sanatçının galerinin kapısıyla yaptığı doğaçlama performansın videosu *Lorem Ipsum*, mekânla ilk karşılaşma ve karşılıklı müzakere sürecini imliyor. Bunu *Yolda Buldum* performansında ise Furni binlinç akışıyla kelimeleri sıralarken, bir masa üzerindeki nesnelerin yerlerini değiştiriyor. Dolapdere bit pazarından esinle gerçekleştirilen bu performansta sözcükler, nesneler ve sanatçının hareketleri bir yapboz gibi bir uyumlanıp bir dağılıyor. *Bir An İçin Durdu*, nesnelerin ve figürlerin, canlı ve cansız, etken ve edilgen gibi sınıflamalardan ve neden-sonuç ilişkilerinden sıyrıldığı, kırılgan ve geçici ilişkilene biçimlerinin öne çıktığı alternatif bir düzenin olanaklarını arıyor. Furni, aynı zamanda tesadüflerin ve değişen şartların etkisiyle süreç içinde şekillenen gündelik, hafif formları kullanarak kurumsal gösterim biçimlerini ve değer mekanizmalarını da tartışmaya açıyor.

YERLEŞTİRME GÖRÜNTÜSÜ: İNCİ FURNİ, "BİR AN İÇİN DURDU", 2019
FOTOĞRAF: HADİYE CANGÖKÇE

Furni'nin mekâna özel ürettiği işlerden oluşan, aynı zamanda müzenin hemen yanındaki pazar da sergiye taşıyan ve mekânda geçirdiği iki buçuk aylık zamanı da sergiye dahil ettiğiniz tüm süreçten öne çıkan birkaç not, anı, ya da deneyimini aktarabilir misin?

İnci ile oldukça sürprizli ve doğaçlamaya dayalı bir çalışma sürecimiz oldu. Mekân bu süreç içerisinde sürekli olarak dönüştü. Dolayısıyla, hem galeri mekânıyla hem de serginin yapısal parçalarıyla ilgili çok anekdot var. Mayıs sonunda galeriye ilk olarak İnci'nin bir önceki sergisinden bu yana yaptığı tüm desenleri geldi. Hepsini bir arada görebilmek için yan yana dizdiğimizde tüm duvarları ve zemini kapladılar. Heyecan veren, harika bir görüntüyü! Sonra, aralarından seçim yaptık. Desenleri duvara asmak yerine mekânın ortasında sergilemeye karar vermiştik fakat nasıl bir yapı kuracağımızı bilmiyorduk. İnci boş mekânda zaman geçirirken; ben de üst katta diğer sergi için çalışıyorum, arada İnci'nin yanına uğruyordum. Bir gün İnci beni aradı ve "atölyesinde kullandığı mdf'lerin desenlere

destek olabileceğini düşünerek mahallede suntacı aramaya çıktığını ve bulduğunu," söyledi. Hemen denedik, teknik ekibimizden marangozluk deneyimi olan Rahman Yıldız'ın da yardımıyla mekân içinde denemeler yapma şansımız oldu. İnci boş galeride atölyesinden getirdiği eşyalar, birkaç kitap ve yoldan aldığı papatyalarla çalışma ortamını kurmuştu. Bir gün yanına gittiğimde bana müzede çektiği Lorem Ipsum adını alacak videoyu gösterdi. Sonraki günlerde de yine o masa üzerinde objelerin yerlerini değiştirerek bilinç akışıyla bazı kelimeler söylediği Bunu Yolda Buldum performans videosunu yaptı. İnci'nin atölyesinden getirdiği objeler, sokakta gezerken gördüğü tezgahımsı yapılar, ofiste çalışma aralarını geçirdiğimiz 5. kat balkondan izlediğimiz köpeğin derme çatma kulübesinden esinle yapılmış bir strüktür ve yine İnci'nin Dolapdere bitpazarından aldığı taşınabilir hoparlör zaman içerisinde mekâna yerleşti. Yapılan denemeler ve tartışmalarla şekillenen, plan yaparak değil, mekânla ilişkiye geçerek; tesadüfî karşılaşmalar ve hızla bulunan pratik çözümlerle süreç içerisinde form bulan bir sergi yapmış olduk böylece.

Eda Berkmen
Küratör

Kelimeler Pek Gereksiz

Küratör: Selen Ansen
Galeri 0
8 Mart 2020'ye kadar

Jest, kalıntı ve iz temaları etrafında kurgulanan sergi, Türkiye'den ve çeşitli ülkelerden sanatçıların Arter Koleksiyonu'nda yer alan sürece dayalı ve/veya performansla bağlantılı eserlerini bir araya getiriyor. *Kelimeler Pek Gereksiz* sergisinin çıkış noktasını, sanatçılar Allan Kaprow ve Robert Smithson arasında 1967'de geçen, "müzenin ne olduğu" konulu bir konuşma oluşturuyor. Bu bağlamda sergi, alışıldık nesne odaklı perspektifin ötesine geçerek, bir sanat kurumunun barındırdığı ve muhafaza ettiği maddi olan veya olmayan şeyler üzerine düşünmeyi öneriyor. Sergilenen eserler aynı zamanda, sanat nesnesine ürünü, koruyucusu, katalizörü, izi ve/veya kalıntısı olduğu hareketler ve eylemler üzerinden yaklaşarak farklı bir bakış açısı edinmemize aracılık ediyor. Beden, dil, zaman ve mekânla güçlü ve dinamik ilişkiler kuran bu eserler, geçmiş jestlere tanıklık ediyor ya da yeni, gelecek jestlere kapı aralıyor. Çeşitli üretim biçimleri yoluyla geçip giden zamanın izlerini, ortadan kaybolan veya tüketilmiş şeylerin kalıntılarını ve duysal deneyimleri görünür kılıyorlar.

Kelimeler Pek Gereksiz, yaşamın sıradan ve gündelik yönlerine eğiliyor. Bir müze deposunda muhafaza edilemeyen veya bir sergi alanına yerleştirilemeyen gelip geçici duygu, ilişki ve süreçleri de ele alıyor. Böylece göz ardı edilen şeylere ve tanıdık durumlara yeni bir gözle bakarak, onların yaratıcı potansiyellerini açığa çıkarmayı öneriyor. Sergilenen eserler, büyük hedeflere yönelik görkemli, gösterişli veya kahramanca jestlerden bilinçli bir biçimde uzaklaşıyor. Bunun yerine, el kullanılarak veya kullanı-

maksızın gerçekleştirilen çok sayıda gündelik eylemi canlandırıyor veya belgeliyor. Sanatsal olanın dışında bir işlevi veya hedefi olmayan, kendileri için icra edilen bu sıradan jestler, güncel sanat üretimi bağlamında niyet, olanaklılık ve müelliflik gibi mefhumları sorguluyor. Alışıldık formların betimlenmesi, temel eylemlerin icrası, buluntu ve hazır nesnelerin ya da sıradan malzemelerin kullanımı yoluyla gündelik olanı sahiplenilen sergide, jest ve deneyim nesnenin kendisi göz ardı edilmeksizin kutlanıyor. Sanat eserinin nesne olma halini sorgulayan sanatçıların bu pratikleri, bazı durumlarda daha da ileriye giderek, sanat eserleriyle sıradan nesneler ve isimlendirilmemiş "şey"ler arasındaki ayrımı muğlaklaştırıyor. Serbest çağrışımlar aracılığıyla ilerleyen sergi, oluşturulmuş hiyerarşileri irdelleyip bir tür tanımsız nesne ve eylemler zinciri yaratarak bu düşünümü devam ettirmeye çalışıyor.

Sergi, başlığını Depeche Mode'un 1990'lardaki hit parçası *Enjoy the Silence*'in sözlerinden alıyor ve bu bağlamda dilin yetersizliğini ilan eden tek yönlü bir beyandan ziyade her bir eserle farklı bir anlama kavuşan ve farklı yorumları davet eden, açık uçlu bir duruşu sahipleniyor. Sanatsal ve yaşamal süreçler arasında köprü kuran *Kelimeler Pek Gereksiz*, jestin ve dilin, verimlilik bağlamında ele alınan birer iletişim aracının ötesinde, eyleme geçirildiklerinde dönüşükleri üretim sahasına ilişkin deneyimler sunuyor. Sergi izleyiciyi gündelik eylemler ile yaratıcı süreçlerin, şiirsel olan ile dünyevi olanın, tanıdık ile tekinsiz, tekrar edenle biricik olanın yollarının kesiştiği bir alana adım atmaya davet ediyor.

Sanatçılar: Gökçen Dilek Acay, Vito Acconci, Nevin Aladağ, Meriç Algün, Francis Alys, Mehtap Baydu, Yto Barrada, Joseph Beuys, Geta Brătescu, George Brecht, Elina Brotherus, Stanley Brouwn, Sophie Calle, Anetta Mona Chişa & Lucia Tkáčová, Henning Christiansen, Elmas Deniz, Elisabetta Di Maggio, Osman Dinç, Maria Eichhorn, Didem Erk, Ceal Floyer, Leylâ Gediz, Ludwig Gosewitz, Rebecca Horn, Vlatka Horvat, Allan Kaprow, Ali Kazma, Milan Knížák, Daniel Knorr, Jülius Koller, Igor Kopystiansky, Alicja Kwade, Lene Adler Petersen, Sigmar Polke, Karin Sander, Sarkis, Roman Signer, Amikam Toren, Ken Unsworth, Franz Erhard Walther ve Akram Zaatari.

Céleste Boursier-Mougenot offroad, v.2

offroad, v.2, geçici olarak yerleştirildikleri bir fiziki mekânın sınırları içinde, farklı hızlarda ve farklı yönlerde doğru seyreden üç adet kuyruklu piyanodan oluşuyor. Dışarıdaki rüzgârın hareketine ve kendi aralarındaki etkileşime duyarlı bir elektro-mekanik sistem aracılığıyla hareket eden bu enstrümanlar, içinde bulundukları mimari mekânın sınırları dahilinde kendi dünyalarını yaratıyor. Rüzgârın yön ve hızını ölçen rüzgârgülü sayesinde piyanoların dış dünya ile doğrudan ilişkisini sağlayan eser, iç/dış, canlı/cansız gibi ayrımların muğlaklaştığı bir ortak yaşam alanı inşa ediyor. Üzerlerine sabitlenmiş mikrofonlar, piyanoların güzergâhlarının, kendi aralarında ve çevreleriyle kurdukları fiziksel etkileşimlerin seslerini duyulur hale getiriyor. İzleyiciler, piyanoların alanına adım atarak veya platforma çıkıp piyanoların birbirlerine yaklaşıp ve birbirlerinden uzaklaşırken kurdukları ve bozdukları bağları gözlemleyerek yapıtı görsel veya akustik yolla deneyimlemeye davet

ediliyor. Piyanoların davranışlarını ve davranışları sonucu mekânı saran sesi etkileyen rüzgârgülü, Arter'in dördüncü katındaki terasta görülebilir. Céleste Boursier-Mougenot, ilk versiyonunu 2014'te Toulouse Les Abattoirs'da sergilediği yapıtının bu ikinci versiyonunda, Arter'in yeni performans salonu Karbon'da mekâna özgü bir koreografi içinde piyanolara yeniden hayat veriyor. *offroad, v.2* sanatçının çoğu yerleştirmesi gibi bulunduğu mekânla özgün ve dinamik bir ilişki kurup her sergilendiğinde yeni bir besteye yer veriyor. Sesle mekân arasındaki karşılıklı ilişkiyi vurgulayan çağdaş deneyimlerle bağ kuran yerleştirme, üretilen ya da kendiliğinden ortaya çıkan seslerden oluşan akustik bir manzara sunuyor. Faili olmayan bir performanstan ziyade, insani sınırların ötesinde bir faillğin düşünülebilmesi için zemin sağlayan eser bizi canlı olanı yeniden tanımlamaya ve etrafımızdaki nesnelere, şeylere ve olaylara kulak kesilmeye davet ediyor.

Küratör: Selen Ansen
Karbon
15 Aralık 2019'a kadar

ÜST: ROMAN SIGNER, TEKERLEK
2013, KAUCUK, TEKERLEK
138 X 14 X 63 CM 65 CM (ÇAP)
FOTOĞRAF: HADIYE CANGÖKÇE
ALT: GEORGE BRECHT
SANDALYE OLAYLARI, 1969
4 ADET BEYAZ SANDALYE, EKMEK,
BİR ÇİFT AYAKKABI, SAKSIDA
ÇİÇEK, BOYA KUTUSU VE FIRÇA
FOTOĞRAF: HADIYE CANGÖKÇE

Selen Ansen
Küratör

Kelimeler Pek Gereksiz, koleksiyondan ipuçları taşımasının ötesinde koleksiyonu nasıl kullanacağınıza dair de söz söylüyor. Bu bağlamda sergiyi nasıl kurguladınız? Bültende "bir müze deposunda muhafaza edilemeyen veya bir sergi alanına yerleştirilemeyen gelip geçici duygu, ilişki ve süreçleri ele aldığı" vurgulanıyor. Buradan yola çıkarsak bir müze mekânına dair esprili ve farklı bir bakışı sunan bir sergi olduğu söylenebilir mi?

Kelimeler Pek Gereksiz'in kavramsal olarak çıkış noktası Arter Koleksiyonu'nda yer alan sürece veya harekete dayalı, yakından veya uzaktan performansla ilişkilenen eserler. Çeşitli sanatsal pratikleri ve dönemleri, "happening", "eylem", "olay", "performans" gibi sanat tarihsel kavramlara ışık tutan bu eserlere daha yakından bir bakış edinirken, 1960'lardan bu yana süregelen sanatın performatif dönüşünü, ve bu dönüşün "sanat yapma", "sanat eserini sergileme" ve "sanatı algılama" biçimlerini ne şekilde sarstığını veya sorguladığını irdelemek istedim. "Düşüş" etrafında kurguladığım bir önceki sergimin devamında düşündüğüm bu sergide niyetim, gündelik, hayati, temel veya füzuli sayılabilecek hareketler üzerinden sanatsal süreçlerin yaşamsal süreçlerle kesiştiği durum ve hislere yoğunlaşmaktı. Sürece ve harekete dayalı eserlerle birlikte, "müze" adını verdiğimiz veya niteliğinde olan yapı ve kurumları salt bir teşhir ve/veya muhafaza mekânından ziyade,

geçip gidenin şahitliğini üstlenen, yaşayan ve durağanı kucaklayan, farklı zamansallıkları bir araya getiren, kısacası yaşayan bir beden olarak düşünmek istedim.

Arter sergilerinde müziğin çağdaş sanat içinde konumunun önemli olduğunu biliyoruz. Bu açıdan Céleste Boursier-Mougenot sergisini nasıl değerlendirirsiniz?

Céleste Boursier-Mougenot'un Arter'in Karbon mekânı için yorumladığı eseri *offroad, v.2*, sanatçının çoğu diğer eseri gibi görsel ve işitsel duyuları iç içe geçiren bir ses yerleştirmesidir. Boursier-Mougenot müzik eğitimi görmüş ve uzun yıllar boyunca tiyatro, dans, performans alanlarında iş birlikleri yapmış, daha sonrasında kendi eser "repertuarını" oluşturan bir sanatçı. Yapıtlarında, bir yandan çağdaş müziğin önemli isimlerinin geliştirdikleri deneyim ve tartışmaların devamını getiriyor, öte yandan edebiyat, şiir, fizik ve felsefe gibi alanlardan beslenerek, müziğin icrasını ve duyumlamasını alışıldık sınırların ötesine taşıyor. Müzikten ziyade sese, insan tarafından üretilmiş, kulağa hoş gelen veya duyulur seslerden ziyade, nesnelerin, insan dışı varlıkların sebep oldukları titreşim ve seslere odaklanıyor. Disonans, tekrar ve farklılık, irade ve rastlantısallıkla yakından ilgilenen *offroad, v.2*, Arter koleksiyonu'ndaki bir çok müzik odaklı eser gibi buluşturduğu alanlar ve duyular itibarıyla tarihsel olarak oluşturulmuş kategorileri daha geçişken kılıyor.

Altan Gürman

ALTAN GÜRMAN, ARTER, 2019,
SERGİDEN GÖRÜNÜM
FOTOĞRAF: HADİYE CANGÖKÇE

Küratör: Başak Doğa Temür
Galeri 3
16 Şubat 2020'ye kadar

Başak Doğa Temür Küratör

Derlediğiniz Altan Gürman seçkisi, koleksiyonun temel özellik ve ilkelerini vurgulayan bir sergi olarak hazırlandı diyebilir miyiz? Altan Gürman'ın eserlerini yeni müze binasında sunarken hem mekâna hem de kurguya/sunuma dair yaklaşımınız nasıldı?

1976'da erken yaşta kaybettiğimiz Altan Gürman'ın 1965'ten ölümüne kadar ürettiği yapıtlarını ve arşivini, eşi Bilge Gürman yıllarca özenle bir arada tutup korumuş. Bu yapıtlar ve arşiv 2013 yılında, misyonlarımızdan biri de Türkiye'de çağdaş sanat üretiminin belleğini tutmak olan Arter'in koleksiyonuna eklendi. 2004'te İstanbul Modern'in Gözlem, Yorum, Çeşitlilik başlıklı açılış sergisinde, Santralistanbul'un 2007'deki açılış sergisi Modern ve Ötesi'nde, 2010'da DEPO'da Fikirler Suça Dönüşünce ve 2012'de Salt Beyoğlu'nda düzenlenen İstanbul Ein-dhoven-SALT Vanabbe 68-89 sergilerinde bazı yapıtları izleyiciyle buluşmuş. Arter'in açılış programı kapsamında düzenlediğimiz sergide, en son 1991'de Derimod Kültür Merkezi'ndeki sergide bir araya gelmiş 11

yıllık üretimini yeniden bir arada ve bu kez arşivinden de bir seçkiyle beraber sergiliyoruz. Altan Gürman'ın arşivinde yer alan ve hayat-tayken açılan bir sergisinin fotoğraflarından onun yapıtlarını ne şekilde bir araya getirip yerleştirdiğini gördük ve sergide mümkün olduğunca bu düzenlemelere sadık kalmaya çalıştık. Gürman yapıtlarının birçoğunu seriler halinde üretmiş, sergide bu serileri bir arada tutmaya özen gösterdik. Arşivinden de, seyirciye üretim pratiğine dair fikir verebilecek bir seçki yaparak sergiye dahil ettik. Sergide Gürman'ın akademisyen kimliğine dair fikir vermek adına, dersleri için hazırladığı malzemelerden de bir seçki koyduk. Altan Gürman'ın pratiğine kapsamlı bir bakış sunmayı amaçlayan bu sergi kapsamında bir de kitap hazırladık. Banış Acar, Selen Ansen, Ahu Antmen, Duygu Demir, Bora Gürdaş, Ali Kayaalp, İz Öztat ve Nermin Saybaşıllı, Altan Gürman hakkındaki sınırlı kütülyata hem sanat tarihsel açıdan hem de tek tek yapıtlara odaklanan, farklı izlekleri takip ederek yeni perspektifler sunan katkılarda bulundular.

Altan Gürman retrospektifi 1976'da kaybettiğimiz Altan Gürman'ın (d.1935) 1965'ten ölümüne kadar geçen 11 yıllık üretimi ve arşivinden bir seçkiyi bir araya getiriyor. Türkiye'de çağdaş sanatın öncülerinden ve yapıtaşlarından biri olarak Altan Gürman, ancak 2000'li yıllarda sanat tarihi yazımında yerini almaya başlıyor. 1960'ta İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi (İDGSA) Yüksek Resim Bölümü'nden mezun olan Gürman, 1963-1966 yılları arasında Paris Güzel Sanatlar Yüksek Okulu'nda resim ve özgün baskı konusunda yetkinleşir. 1967'de İDGSA'da asistan olarak göreve başlar ve 1971'de doçent olur. İDGSA'da tüm bölümlerin birinci yıl öğrencilerine ortak bir müfredat öneren ve 1969 yılında faaliyete geçen Temel Sanat Eğitimi Kürsüsü'nün kurucu kadrosunda yer alır ve 1974 yılında başkanı olur.

Altan Gürman Paris'te bulunduğu yıllarda resim yapmanın başka yollarını araştırır. Ona göre sanat daha az kutsal, yaşama daha yakın olmalıdır. Gürman'ın bu sergide tümüne yer verilen serileri, Paris'te ürettiği 1965 tarihli *İstatistik*'le başlar. Botanik ve tarıma dair istatistik yayınlarındaki veri ve illüstrasyonlardan yola çıkan sanatçı, bu seride boya fırçasının yanı sıra yeni edindiği harf damgalarını da kullanır. Yine bu süreçte ürettiği ve 1974'te yeniden döneceği *Tasarı* serisinin ilk üç yapıtında ise sanatsal pratiğinin neredeyse alfabetesini oluşturan kamuflaj, ağaç, tepe, asker ve bulut formları ilk kez kullanır. Sonra Gürman'ın yapıtlarına kırmızı-beyaz şeritler, tank kaportasından ödünç alınmış gibi görünen endüstriyel yüzey dokuları, dikenli teller ve mavi gökyüzü eklenir. Akrilik, tuval, guvaş gibi malzemeler yerlerini endüstriyel selülozik boyaya, ahşaba, dikenli tellere ve kalın kartonlara bırakır. Kesip biçerek, oyup çıkararak, çakarak, boyayı sinek ilacı pompasıyla püskürtterek çalışır. Akademik araştırma için bir yıllığına İtalya'ya gittiği 1972'den sonra sanatçının üretimine kolajlar da eklenir. Altan Gürman Arşivi'ndeki bazı eskizler ve *Poligon*, *Asker* gibi tamamlamaya fırsat bulamadığı yapıtlar, sanatçının son dönemlerinde üçboyutlu ve mekânsal çalışmalara doğru hazırlandığının ipuçlarını verirler.

Altan Gürman'ın Arter'de bulunan arşivine Arter ve SALT işbirliği kapsamında Eylül 2019'dan itibaren SALT Araştırma web sitesinden erişilebilecek.

ALTAN GÜRMAN
KOMPOZİSYON NO. 7, 1967
KARTON ÜZERİNE SELÜLOZİK BOYA,
72 X 102 CM
ARTER KOLEKSİYONU
FOTOĞRAF: HADİYE CANGÖKÇE

SİNEM YAYLA, ARZU YILMAZ,
SENEM ÇELİKÖRSLÜ, ÜSTÜNGEL
İNANÇ, EDA SOYDAN SEVİM

Medya ve Pazarlama Ekibi

Üstüngel İnanç: 2015'ten bu yana Arter'in medya ve pazarlamadan sorumlu koordinatörüyüm. Yardımcı koordinatör Eda Soydan Sevim'le pazarlama ve üyelik programını; Sinem Yayla'yla satış operasyonunu yönetiyoruz. Arzu Yılmaz ziyaretçi ilişkileri ve saha ekibi koordinasyonunu; Senem Çelikörsü basılı ve dijital malzeme prodüksiyonuyla basın ilişkilerini yürütüyor. Yayınlar ekibimizde yer alan Sinan Abaç dijital dökümantasyon konusunda destek veriyor. Ekibimiz dışardan destek aldığımız medya ajansları ve yan zamanlı ziyaretçi ilişkileri ekibiyle 100 kişiyi aşıyor.

Yurtiçi basın ilişkilerimiz için Banu Zeytinoğlu ve ekibi, yabancı basın için ise Londra'da yerleşik Reiber Communications ile çalışıyoruz. Yaklaşık bir yıllık çalışmanın sonucu ortaya çıkan görsel kimliğimizi Fol'den Volkan Ölmez'le oluşturduk. Websitesi ve mobil uygulamamızın tasarımını C-Section yürütüyor. Üyelik programımızın da yönetileceği uygulamamızın geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması konusunda AKampüs'ten İbrahim Ügöçül ve ekibi bize destek oluyor. Açılış kampanyamız Concept, sosyal medya çalışmalarımız ise 4129 tarafından hazırlanıyor. Medya satın alma ajansları olarak Mindshare ve Ingage'le çalışıyoruz. Birbirinden farklı yapıda ajansları aynı strateji çevresinde kendi

yaratıcılıklarını katarak yorumlamalarını talep ederek yönetiyoruz. Medya ve pazarlama iletişimimizde, kurumsal durumumuzu ve içeriğimizi gündelik pazarlama ve tanıtım kaygılarından uzak; sanatı ve sanatçıyı önde tutan bir tavırla, eleştirel düşüncüyü ve merakı iletişimimizin bir parçası haline getirmeye özen gösteriyoruz.

Medya ve Pazarlama ekibi olarak Arter Beraber isimli bir üyelik programı da geliştirdik. Arter Beraber Üyelik Programımızı sanat etrafında buluşan, paylaşan, gelişen katılımcı bir topluluk yaratmayı hedefleyerek uzun süreli, sürdürülebilir bir plan dahilinde kurguladık. 24 yaş altı gençleri ücretsiz olarak üye yapacağımız bu program sayesinde gençlerin, Arter'de ve iş birliği yaptığımız kültür sanat kurumlarında sunacağımız ayrıcalıklar vasıtasıyla, sanata hayatlarında daha çok yer vermeleri için bir destek mekanizması görevi üstlenmeyi hedefliyoruz. Arter'in satış politikasında herkes için ulaşılabilir olmak birincil kriterimiz. İzleyicilerimizin Arter'i günlük hayatlarının içinde yer alacak bir buluşma noktası olarak görmelerini arzu ediyoruz.

Ziyaretçi ilişkilerimizde binamızın tasarımında da öne çıkan iletişime açık ruhu yansıtmayı ve izleyicilerimizin özgür bir deneyim yaşamalarına engel olmadan onları bilgilendirip yönlendirecek genç ve dinamik bir ekiple çalışıyoruz.

DERYA
AYDOĞDU,
UTKU URAL,
BEHİYE
BOBAROĞLU,
ANDAC KÖSE,
MİNE DİRİ

Koleksiyon Ekibi

Koleksiyon ekibinin çalışma şekillerinizden bahsedermisiniz? Behiye Bobaroğlu: Altı kişilik bir ekibiz. Eserlerin öneliyici koruma ve lojistik koordinasyonu, koleksiyonun dökümantasyonunu, eserlerin düzenli bir şekilde kontrol ve bakımlarının yapılması, raporlarının hazırlanması, depolarımızın düzeni ve güvenliğini gibi görevleri üstleniyoruz. Koleksiyon kayıtları için the Museum Systems (TMS) adlı dijital envanter programını kullanıyoruz. Kapsamlı kayıt imkânı sağlayan bu programla koleksiyona eser alımı, ödünç verme, sergileme, sandıklama, depolama, sigorta, konservasyon ve nakliye süreçleriyle ilgili tüm bilgi ve belgelerin girişlerini yapıp takip edebiliyoruz. TMS ile bağlantılı bir web ara yüzü olan eMuseum sayesinde tüm bu bilgi ve belgelere, yetkilendirilmiş olan kurum personeli her yerden erişebiliyor. Arter'in web sayfasında koleksiyona ilişkin tüm veriler yine aynı sistem üzerinden sağlanıyor. Eser depolarımız ve konservasyon laboratuvarımız müzecilik standartlarına ve en yeni teknolojilere uygun olarak tasarlandı. Bu arada, Arter koleksiyon yönetimi konusunda tam da olması gerektiği şekilde önemseyen bir kurum. Koleksiyon ekibi olarak güncel yayınları ve uluslararası konferansları takip ediyor, diğer müzelerin koleksiyon bölümleriyle çağdaş sanatın uzun süreli koruma, sergileme ve saklama yöntemleri üzerine fikir alışverişinde bulunuyoruz.

Rosa Barba, Gizli Konferans

Küratör: Başak Doğa Temür
Galeri 1
19 Ocak 2020'ye kadar

Rosa Barba'nın *Gizli Konferans* başlıklı kişisel sergisi, sanatçının 2010-2015 yılları arasında Berlin, Roma ve Londra'daki müzelerin eser depolarında çektiği ve Arter Koleksiyonu'nda bulunan üç filminden oluşuyor. Seri, Barba'nın 2010 yılında *Küratörlü Bir Konferans: Bir Arşivdeki Kolektif Gücün Geleceği Üzerine* başlıklı serginin küratörlüğü için davet alması üzerine giriştiği, kültürel depo alanlarını ve arşivlerini konu alan sorgulamanın bir devamı niteliğinde. Barba bu sergide, Madrid'deki Museo Reina Sofia koleksiyonundan seçtiği, 1926-2009 yılları arasında üretilmiş 43 yapıtı bir araya getiriyor.

Gizli Konferans serisi, Barba'nın Berlin'deki Neue Nationalgalerie'nin deposunda çektiği *Gördüğümüz ve Görmediğimiz Şeylerin Süreksiz Tarihi Üzerine* adlı filmle başlar. *Kırık Bir Oyun* adını taşıyan ikinci bölüm ise, Roma'daki Capitoline Müzeleri'nin arşivlerinde çekilir. Seri, Londra'da Tate Modern'in depolarında çekilen *Şömine*

Rafı ve Çerçevesi Üzerine adlı üçüncü filmle son bulur. Üç film de müzelerin depo alanlarındaki yapıtların aralarında geçebilecek tartışmaları gündeme getirir. Farklı depo düzenlemelerine uygun olarak boyutları ve biçimlerine göre sınıflandırılmış ve depolanmış, farklı dönemlerden çeşitli sanatçılara ait bu yapıtlar, filmlerin her birinde anlatının başkahramanları olur ve mekânda bulunan üç ekrana aynı anda yansıtıldıklarında bir arada da varlık gösterir. Yapıtların aralarındaki görünmez bağlar ve sessizce bir arada bulunmaları, hareketli kameranın bilimsel ve kronolojik önermelerinin yanı sıra metin parçaları ve işitsel öğelerin montajı aracılığıyla canlılık kazanır. Barba, girişe yerleştirilen diyagramda bu gizli konferansın çoğu birbirinin çağdaşı olmayan katılımcıları arasında kurulabilecek olası bağlantılar ağını gösterir.

DURGUT MUTLU, RAHMAN YILMAZ,
RECEP TANIR, DUYGU DOĞAN, ERDAL
HAMAMCI, TUGAY GÖRMEZ, EMRE
KARAASLAN

Teknik Yapım Ekibi

Arter'de teknik yapım ekibi olarak sorumluluk alanınızı nasıl özetler misiniz? Hem sergilerin kurulumu hem Arter'in etkinlikler programı gibi Arter'de göreceğimiz tüm üretimin teknik altyapısı için çalışıyorsunuz. İzleyicinin sunulan son ürün arkasında pek de bilmediği uzun bir teknik çözümleme ve üretim süreci var. Perde arkası diyebileceğimiz bu süreç konusunda bilgi verebilir misiniz?

Duygu Doğan: Teknik çözümleme ve üretim süreci, ortaya çıkacak eserin tüm maddi koşullarıyla ilgilenmek anlamına geldiğinden, ilk anda düşünüldüğünden çok daha fazla bakımdan yapının ortaya çıkma süreciyle iç içe ilerler. Dolayısıyla sorumluluklarımız bir yapının, sergi mekânına yerleştirilmesi ve sergi süresince işlenmesini sağlamanın ötesinde, o yapıtı sanatçının hayal ettiği bi-

çimiyle var edebilmeyi kapsıyor. Bunun için her seferinde hem sanatçılarla, hem küratör ekibiyle, hem de gerekli biçimde malzemeyi işleyecek ustalarla uzun diyaloglar, araştırmalar ve çözüm önerilerini kapsayan yakın bir çalışma süreci gerekiyor. İçinde çalıştığımız binanın inşa edilmesi ve hayata geçmesi süreçlerine hem tanıklık ettik hem destek verdik, bir yandan programı oluşurken bir yandan yapının kendisinin işler hale gelişine paydaşlık ettik. Daha önce sadece sergiler yapan bir ekipken şimdi çeşitli etkinlik ve performans alanları da olan ve farklı olanaklar sağlayan bir binada daha büyük bir ekiple çalışıyoruz. Her yeni projeyi binayı, binanın teknik altyapı koşullarını ve imkânlarını her seferinde yeniden keşfedeceğimiz, yeni bir hayali hayata geçireceğimiz birer süreç olarak görüyoruz.

ROSA BARBA, GİZLİ KONFERANS,
ARTER, 2019, SERGİDEN GÖRÜNÜM
FOTOĞRAF: HADIYE CANGÖKÇE

Arter, çeşitli sanat disiplinlerinin yenilikçi örneklerine ve nitelikli yorumlarına yer verecek bir Etkinlik Programı başlatıyor. Program kapsamında Arter'de sahne sanatları, klasik, çağdaş ve elektronik müzik, film, performans sanatı ve dijital sanatlar gibi pek çok disiplinden örnekler sunulacak

Arter *Etkinlik Programı* kapsamında çağdaş caz ve elektronik altyapıları özgün doğaçlamalarla buluşturan piyanist ve besteci Aydın Esen 27 Eylül Cuma akşamı sahnede olacak. Ayarlanabilir mikrotanal gitarın mucidi, besteci ve akademisyen Tolgahan Çoğulu ve çift saplı bağlama icracısı Sinan Ayyıldız, 19 Ekim Cumartesi akşamı gerçekleşecek konserlerinde Türk müziği tınılarını yorumlayacaklar. 2015'ten bu yana In Hoodies adıyla müzik yapan Murat Kılıkçier, fısıltıdan güm-bürtüye uzanan geniş bir ses coğrafyasını keşfe çıkan ve farklı sanat formlarıyla ilişkilendireceği performansıyla 16 Kasım Cumartesi akşamı; Türkiye'de klasik müziğin gelişmesi ve yurt dışına açılmasında önemli katkıları olan *Dünya Sahnelerinde Genç Müzisyenler* projesi kapsamında piyanist Can Çakmur ise 21 Aralık Cumartesi akşamı Arter'e konuk olacak. Elif Çağlar, Elif Çağlar Quartet ile piyanoda Çağrı Sertel, kontrbasta Volkan Hürsever ve davulda Ediz Hafızoğlu'yla kendi bestelerini 18 Ekim Cuma Sevgi Gönül Oditoryumu'ndasahneye taşıyacak. Mehmet Ali Şimaylı'nın pek çok farklı müzik akımından beslenerek kurduğu *Portrait and a Dream*, 2 Kasım Cumartesi akşamı vereceği konserde yakın dönem caz müziğine farklı bir bakış getirecek. Türk caz tarihinde özellikle nefesli çalgıların orkestrasyonu ve düzenlemeleriyle önemli bir yeri olan müzisyen Emin Fındıkoğlu ise, çekirdeğini nefeslilerin oluşturduğu Emin Fındıkoğlu Beşlisi ile 6 Aralık Cuma akşamı Arter'e konuk olacak. Şubat 2020'de sanat yönetmenliğini Matthias Osterwold'un üstleneceği *Yeni ve En Yeni Müzik Festivali*, *Prelüd* isimli öncü programla başlayacak; ana festivalse 2020 sonbaharında yapılacaktır.

Arter *Etkinlik Programı*, açılıştan Mayıs 2020'ye kadar sürecek Selen Ansen'in küratörlüğünde *Kutlama*, *Katılma* ve *Tınlama* başlıklı birbiriyle ilişkili ve ardışık üç bölümden oluşan bir performans sanatı seçkisi sunacak. Çeşitli mecralarda üretim yapan sanatçıların yer aldığı program, mekâna özgü yeni projelerin yanı sıra dünya çapında ilgi gören yapıtları da içerecek. Eylül-Aralık 2019 arasında *Kutlama* başlığı altında yer alacak performanslar; 28-29 Eylül'de Belçika'da yaşayan sanatçı Meggy Rustamova'nın *A Speech of Nature* isimli doğayı şehre getirme ve şehir sakinlerini doğayla ilişkilendirme fikri etrafında şekillenen eseriyle başlayacak; 12-13 Ekim'de Fransız koreograf ve dansçı Noé Soulier'nin *Performing Art* isimli gösterisiyle devam edecek. Soulier, sahnelenmek üzere tasarlanan ve deneysel bir sergi niteliği taşıyan performans koreografisi *Performing Art*'in yeni bir versiyonunu Sevgi Gönül Oditoryumu'nda sergileyecek. Teknik eylemler ve sahne için kurgulanmış jestlerle sanat yapıtlarını iç içe geçiren performans Arter Koleksiyonu'ndan bir eser seçkisini harekete dayanarak yeniden ele alacak. Program, 5-17 Kasım tarihleri arasında sanatçılar Gizem Karakaş ve Etem Şahin'den oluşan Medyartiz'in, Arter'in yeni binasıyla ilişkilenen ve ziyaretçilere alternatif bir sesli rehber turu sağlayan *Modiyogayd* isimli performansıyla sona erecek. Programın *Katılma* başlıklı ikinci bölümüyse 20-21-22 Aralık'ta, Brüksel'de yaşayan Yeni Zelandalı sanatçı Kate McIntosh'un katılımcıları yaratma faaliyeti üzerine düşünmeye davet eden *Worktable* isimli performatif yerleştirmesiyle başlayacak.

SEVGİ GÖNÜL ODİTORYUMU
FOTOĞRAF: CEMAL EMDEN

ASLIHAN TUNA, YUSUF HUYSAL

Etkinlikler Programı Ekibi

Müzenin çağdaş sanat odaklı ama diğer sanat disiplinleriyle de yoğun olarak ilişkilendiği yapısını göz önünde bulundurursak etkinlikler programını neye göre, nasıl belirliyorsunuz? Bu seçkilerde göz önünde bulundurduğunuz ihtiyaçlar nelerdir?

Aslıhan Tuna: Arter, Dolapdere'deki yeni binasıyla beraber geniş kapsamlı bir kültür kurumuna dönüşüyor. Etkinlikler programı da zaman, mecra, tema ve coğrafyalar anlamında çok katmanlı bir yapıya sahip olan Arter Koleksiyonuyla eş bir düşünceden yola çıkıyor. Sahne sanatlarından çağdaş ve elektronik müziğe, filminden performans sanatı ve dijital sanatlara kadar pek çok disiplinin yenilikçi örneklerini sunmayı, Arter'in öncü ve ilham verici çizgisini her yaştan ve sosyo-ekonomik kesimden bireyle tanıştırmayı hedefliyoruz. Ağırıklı olarak akustik müzik ekseninde etkinliklere ve minimal dans performanslarına yer vermeyi planladığımız Sevgi Gönül Oditoryumu ve gerek gösteriler gerekse sergiler için esnek bir altyapı sunan performans salonumuz Karbon ile, genç sanatçıların üretimlerine ve farklı disiplinlerde tanıklık ettiğimiz önemli gelişmelerin görünürlüğüne katkıda bulunmayı amaçlıyoruz. Örneğin, 13 Kasım-1 Aralık tarihleri arasında gerçekleşecek İstanbul Tiyatro Festivali'nin mekânlarından biri de Sevgi Gönül Oditoryumu. Uluslararası işbirlikleri ve ortak projeler, Etkinlikler programında önemli bir yere sahip. Türkiye'den ve başka ülkelerden alanının önde gelen sanatçıları bir araya getiren ortak yapımların Türkiye prömiyerleri ve kurum dışından küratörleri davet ederek gerçekleştireceğimiz festival ve konser serilerinin, Arter'i bu ekseninde de bir referans noktası yapacağına inanıyoruz.

İçinde yaşadığımız zamanı sanat aracılığıyla yorumlamaya yönelik süreç ve etkinlikler sunan Arter Öğrenme Programı, herkesi yaratıcı süreçte dahil ederek anatçılar, ziyaretçiler ve paydaşlar arasında uzun süreli bağlar kurmayı hedefliyor

Çağdaş sanatı üretildiği bağlam, ziyaretçilerin gündelik deneyimleri ve hayal gücüyle ilişkilendirerek yorumlamaya açan *Öğrenme Programı* kapsamında her hafta Arter’de sergilenen yapıtların bağlamını genişletmeyi amaçlayan *Yorumlama Etkinlikleri* düzenlenecek. Programın ilk etkinliği, **14 Eylül Cumartesi** saat 16:00’da, Ayşe Erkmen ve küratör Emre Baykal, *Beyazımtırak* sergisinden yola çıkarak Erkmen’in üretim sürecine yön veren düşünsel ve fiziksel jestlerle yapıtların mekânla kurduğu ilişkiler üzerine konuşacak. **15 Eylül Pazar** saat 15:00’te Céleste Boursier-Mougenot ve *offroad, v.2* sergisinin küratörü Selen Ansen, geçici olarak konumlandırıldıkları fiziksel mekânın sınırları içinde seyreden üç adet kuyruklu piyanodan oluşan ses yerleştirmesini temel alan bir sergi turu gerçekleştirilecek. İnci Furni ve pratiğini yakından izleyen Fatih Özgüven **26 Eylül Perşembe** günü saat 19:00’da *Bir An İçin Durdu* Furni’nin sergisi üzerine bir söyleşi gerçekleştirecekler. Türkiye’de çağdaş sanatın öncülerinden ve yapıtaşlarından biri olarak ancak 2000’li yıllarda sanat tarihi yazımında yerini almasıyla başlayan Altan Gürman’ın üretimini, **28 Eylül Cumartesi** günü saat 16:00’da Ahu Antmen yorumlayacak.

Eserler aracılığıyla ortaya çıkan sorular ve sanatsal üretim yöntemlerinden hareketle konuşma, sohbet, okuma ve atölyeler gerçekleşecek. *Çocuk Atölyeleri* katılımcıların, çeşitli malzeme ve üretim araçlarıyla karşılaşarak yaratıcı süreçleri deneyimlemelerini; *Yetişkin Atölyeleri* ise katılımcıların yaratıcı süreçleri deneyimleyerek kendi ifade dilini sanat yoluyla keşfetmesini amaçlıyor. Ayrıca, Volkan Aslan işbirliğinde gerçekleştirilen *Şimdi Karşıya Geçebilirsiniz* başlıklı *podcast* yayınları, her hafta eklenecek yeni bölümleriyle, Arter’de yapıtları sergilenen sanatçılar, yayınlara katkı sunan yazarlar ve Arter programını hayata geçiren içerik üreticileriyle birlikte düşünme imkânı sunacak.

Arter’in açık olduğu her gün ücretli *Rehberli Turlar*, rezervasyonlu grup turları ve her Perşembe ücretsiz turlar gerçekleştirilecek. *Okul Turları* kapsamında öğrenciler sergilerdeki eserlerden yola çıkan içerik ve çeşitli malzemelerle karşılaşma olanağı bulacakları atölye çalışmalarına katılacaklar.

Her hafta gerçekleşecek *İşaret Dili Turları* ve ayda bir kere düzenlenecek *Sesli Betimleme ve Dokunsal Malzeme Turları* ile sergiler erişilebilir kılınacak. Aynı zamanda sesli betimleme içeriklerine İnternet üzerinden de erişilebilecek.

Arter *Öğrenme Programı*’nda yıl boyunca farklı içerik ve yaklaşımlara odaklanan uzun soluklu süreçler de yer alıyor. Çağdaş sanat alanında temel tartışmaları ve güncel eğilimleri Arter’in koleksiyonu ve programıyla ilişkilendirerek ele alan, bir aya yayılan dört buluşmadan oluşan *Çağdaş Sanat Seminerleri*, Sena Başöz, Merve Ünsal ve Rana Gediz İren tarafından verilecek. Sekiz hafta süren *Hareket Atölyeleri*’nde bedenle çalışmaya dair farklı yöntemler Zeynep Günsür, Çıplak Ayaklar Kumpanyası, Aylin Vartanyan-Jale Karabekir ve Dila Yumurtacı eşliğinde deneyimlenebilecek.

Her ayın son Perşembe günü gerçekleşecek *Öğle Arası Buluşmaları*, Arter ekibinin ziyaretçileri ve kullanıcıları duyması ve programlarını onlarla birlikte değerlendirmesine yönelik diyaloga zemin oluşturacak. Çağdaş sanat alanında çalışan kültür üreticilerinin araştırma konuları ve pratiklerinden yola çıkarak süreç odaklı ve kendiliğinden örgütlenmeyi önemseyen *Araştırma Programı* ise Merve Ünsal yürütücülüğünde bu yıl, ortak aciliyetler ve besleyici bir tartışma ortamı yaratmayı gözeterek Deniz Aktaş, Eser Epözdemir, Ali Kemal Ertem, Ayşe İdil İdil, Gizem Karakaş, Neslihan Koyuncu, Sarp Özer, Nora Tataryan, Ezgi Tok ve Alper Turan davet etti.

Arter’de gerçekleşecek öğrenme odaklı süreçlerin ana mekânı olarak kurgulanan *Öğrenme Programı Atölyesi*, farklı formatlardaki her tür etkinlik için esnek bir kullanım alanı sağlıyor. Çarşamba, Perşembe ve Cuma günleri 15:00-18:00 saatleri arasında açık olan atölye ziyaretçiler tarafından kullanılabilir. Sergilerin yanında konumlanan Oda 2 ve Oda 3, dinlenme, okuma, vakit geçirme, tur sonrası toplanma ve tartışma, sergilerle bağlantılı konuşma gibi farklı kullanım ihtiyaçlarına cevap veren alanlar sunuyor. Kütüphane iseküçük okuma grupları, konuşma ve dinleti gibi etkinliklere de ev sahipliği yapacak.

Arter, sergi programı etrafındaki tartışmaları beslemeyi ve teşvik etmeyi amaçlayan yayınlar sunmayı sürdürüyor. Türkçe ve İngilizce olmak üzere iki dilli yürüttüğü yayın politikasıyla Arter, özgün araştırmaların hayata geçmesini ve yeni metinlerin oluşturulmasını destekleyerek sanat tarihi yazımına katkıda bulunmayı hedefliyor

HATİCE GÜLSEROĞLU SENA
DANIŞMAN, FİRDEVŞ EV,
SÜREYYA EVREN, SİNAN ABAÇ

Yayınlar Ekibi

Arter’in Türkiye’nin çağdaş sanat bellegini oluşturma çabasını ne kadar önemsedığını şimdiye kadar hazırladığı yayınlarıyla halihazırda biliyoruz. Yeni binanızda yayın politikanıza bu anlamda ne tür yenilikler eklemelendi? Sergi katalogları haricinde müze, ne gibi yayınların sorumluluğunu üstlenecek?

Süreyya Evren: Arter, sergi programı etrafındaki tartışmaları besleyen ve teşvik eden yayınlarını sürdürürken yeni hatlar da açacak. Gözlenebilecek ilk yenilik yayınlarımızın Türkçe ve İngilizce iki ayrı edisyon olarak okura sunulması olacak. Metin ve görsel ilişkisini rahatlatmaya, okuma deneyiminin önünü daha da açmaya dönük bu adım yeni dönemde Arter yayınlarının tasarım ve içerik yaklaşımını da belirliyor. Açılışla beraber Arter kitabevine girdiğinizde raflarda sergi programı ve Arter Koleksiyonu’yla farklı biçimlerde ilişkilenen altı Türkçe altı İngilizce Arter yayını sizi karşılayacak. Koleksiyondaki yapıtları ve koleksiyon sergilerini derinlemesine ele almayı hedefleyen iki yeni dizi başlatıyoruz: Arter Yakın Plan ve Arter Arka Plan.

Yakın Plan dizisi koleksiyondaki sanat eserlerine tek tek yoğunlaşan, bir yazının bir yapıtla bir kitap oylumunda baş başa kaldığı özel karşılaşmalara dayanıyor. Yapıtların nasıl okunabileceği ile ilgili olasılıkları genişletmeye elverişli. Her seferinde tek bir esere odaklanacak ve tek bir yazar tarafından kaleme alınacak Arter Yakın Plan kitapları, Emre Baykal’ın kaleme aldığı, Türkiye çağdaş sanatı tarihinde dönüm noktalarından biri sayılan kritik bir yapıtla, Sarkis’in ilk kez 1986’da Maçka Sanat Galerisi’nde sergilenen ardından 1989 yılında Paris’teki Centre Pompidou’da Yeryüzü Büyüücüleri sergisinde yer alan ikonik işi Çaylak Sokak’la yola çıkıyor.

Arka Plan dizisinin ilk iki kitabı ise koleksiyonun metinsel olanaklarını çoğaltan, bir sergiyi şiir, deneme, öykü, roman, inceleme, araştırma, akademik metin, performans me-

tinleri, tiyatro oyunları gibi farklı yazınsal üretimlerle birlikte düşünmeyi öneren toplamardan oluşuyor. Arter’in koleksiyonundan kurgulanacak grup sergilerine eşlik eden Arter Arka Plan dizisinde sergilerin arkasındaki hazırlayıcı düşüncelerden ve küratörlerin sergiyi kurgulama süreçlerinden hareketle seçilip özgün bir kurguyla bir araya getirilen metin parçalarına Arter’in sanatsal ve yazınsal üretimi teşvik etme anlayışı doğrultusunda bu yayınlar için üretilmiş yeni metinler eşlik ediyor. İlk kitaplarınıza yeni yazılarıyla Erdem Ceylan, Sevinç Çalhançoğlu, Cemal Ener, Deniz Gül, Gökhan Kodlak, Nil Sakman ve Nora Tataryan katkı sundular.

Açılış sergileri arasında yer alan Altan Gürman retrospektif sergisi için de çoğunluğu Arter Koleksiyonu’nda yer alan neredeyse tüm Altan Gürman yapıtlarının yanında, sanatçının arşivinden çeşitli belgeler, taslaklar, eskizler, yazışmalar, fotoğraflar, tezler, ders notları ve dialar içeren kapsamlı bir yayın hazırlandı. Kitapta Barış Acar, Selen Ansen, Ahu Antmen, Duygu Demir, Bora Gürdaş, Ali Kayaalp, İz Öztat ve Nemin Saybaşıllı’nın Altan Gürman’ı yeni karşılaşmalara açan metinleri yer alıyor. Ayşe Erkmen’in retrospektif nitelikli kişisel sergisi Beyazımtırak için hazırlanan yayın küratör Emre Baykal’ın sanatçıyla etraflı bir söyleşisine ve farklı dönemleriyle Erkmen yapıtlarına dayanıyor. İnci Furni’nin kişisel sergisi Bir An İçin Durdu’ya eşlik eden yayında ise küratör Eda Berkmen’in İnci Furni ile geniş çerçeveli bir söyleşisi, İnci Furni’nin bir epigramı ve bir metni ile yazar Sema Kaygusuz’un bu kitap için kaleme aldığı bir metin bulunuyor. Altan Gürman kitabını ve Arter Arka Plan dizisinin Saat Kaç? ve Kelimeler Pek Gereksiz sergilerinden doğan ilk iki kitabını Emre Çıknöçlü, Sarkis: Çaylak Sokak kitabını Esen Karol, Ayşe Erkmen: Beyazımtırak ve İnci Furni: Bir An İçin Durdu kitaplarını da Vahit Tuna tasarladı.

Kitabevi Ekibi

AYLIN PAKSOY, SEVİNÇ BÜYÜKÇAKIR,
ALEN KEĞEÇİK, YUSRA AKYOL

Kitabevlerinin tek tek kapandığı bir ortamda Arter sanat yayınlarına odaklanan ve yurtdışından yabancı dilde yayınların da geniş bir seçkiyle bulunabileceği bir kitabevi açıyor. Bize bu oluşumun içeriği ve bakış açısıyla ilgili bilgi verebilir misiniz?

Alen Kegeçik: Sanat kitaplarına yer verilen Arter Kitabevi’nde sanatın farklı disiplinlerinden yapılan yayın seçkisi için Arter’in küratoryal ekibinin desteği alındı. Yurtdışındaki müzelerin kitap seçkisini aratmayacak yelpazede bir çeşitlilik sağladık. Yabancı dilde yayınların ağırlıkta olacağı kitabevimizde sanatla ilgili Türkçe kitaplara da yer verildi. Ayrıca dünyadaki güncel sergilerle eşzamanlı olarak sanatçı ve sergi kitaplarına da ulaşmak mümkün olacak. Kitabevimizde fiyat politikamızı yurtdışı satış fiyatlarını aşmayacak şekilde belirledik, özel indirimler ve dönemsel kampanyalar da planlarımız dahilinde. Bu kitapların ulaşılabilir ve satın alınabilir olması için Arter üzerine düşen fedakarlığı yapmaya devam edeceğiz. Yaklaşık 150 m2 büyüklüğündeki kitabevi Arter’i ziyaret etmeden de ulaşabileceğiniz şekilde konumlandırıldı. Daha önce sergileri gezmiş olsanız bile sadece kitapları karıştırmak, yeni gelenlere göz atmak ya da aradığınız bir yayını satın almak için müze girişi yapmadan kolayca gelebilirsiniz.

BERAT ÖRNEK, İZ ÖZTAT,
MELTEM ÖZER

Öğrenme Programı Ekibi

Yaşayan müzecilik anlayışı bağlamında öğrenme programını anlatır mısınız?

İz Öztat: Arter Öğrenme Programı, içinde yaşadığımız zamanı sanat aracılığıyla yorumlamaya yönelik süreç ve etkinlikler sunuyor ve herkesin yaratıcı sürecin parçası olabileceği bir ortamı mümkün kılıyor. Sanatçılar, ziyaretçiler ve paydaşlar arasında uzun süreli bağlar kurmayı hedefleyen programda; sergi turları, konuşmalar, atölye çalışmaları ve seminerlerin yanı sıra katılımcıların ilgi ve ihtiyaçları etrafında şekillenen uzun soluklu programlar yer alıyor. Örneğin, program kapsamında ilki gerçekleştirilen Gençlik Konseyi ve Arter Araştırma Programı, davet edilen katılımcıların sekiz ay boyunca, davet edilen katılımcıların kendi ihtiyaçları doğrultusunda hayata geçecek. Beyoğlu ve Şişli bölgelerinde öğrenim gören 11-14 yaş arasındaki çocukların farklı sanat disiplinlerini keşfederek kendi ifade dillerini oluşturmalarını amaçlayan konsey, Güneş Terkol yürüttüğü cümlede gerçekleşecek.

SEVİL SARP, ÇAĞLA GÖNÜL

Kütüphane Ekibi

Arter’in kütüphanesi’nin ayırt edici özellikleri neler olacak?

Sevil Sarp: Arter Kütüphanesi, kurum programlarına paralel olarak güncellenen yayınlara, çağdaş sanat alanında temel kaynaklara, süreli yayınlara, elektronik veri tabanlarına ve muhtelif dijital içeriğe erişim sağlayan bir ortak kullanım alanı. Açılış itibarıyla kütüphanede yaklaşık 6000 yayın var. Ayrıca Arter iç hizmet kitaplığından rezervasyon yaparak çalışma olanağı sunuyoruz. İstor kampüs üyeliğimizle çok geniş arşive erişim sunuyoruz.

Film

Sevgi Gönül Oditoryumu'nda gerçekleşecek *Arter Film Programı* dahilinde, haftalık düzenli film gösterimlerinin yanı sıra üç aylık süreçlerde tema veya yönetmen odaklı retrospektifler, söyleşi ve paralel etkinliklerle zenginleştirilmiş gösterimler düzenlenecek

22 Ekim'de *Jonas Mekas Retrospektifi* ile başlayacak Arter Film Programı, bir hafta boyunca sanatçının üretimini kapsamlı bir çerçevede izleyiciyle buluştururken film gösterimlerine Mekas'ın çalışmalarına odaklanan paneller de eşlik edecek. *Jonas Mekas Retrospektifi* avangard sinemanın en etkili temsilcilerinden biri olarak kabul edilen ve bu yıl 96 yaşında hayatını kaybeden Jonas Mekas'ın üretimine kapsamlı bir bakış sunacak. 1922'de Litvanya'da doğan Mekas, Nazi işgali sırasında tutuklanıp Hamburg'daki bir çalışma kampına götürüldü. Çalışma kampından kurtulup 1949 yılında New York'a gelen Mekas, kardeşi Adolfo'sla birlikte Film Culture dergisinin yayımlanmasına katkı sağladı. John Lennon ve Andy Warhol'un da aralarında yer aldığı dönemin sanatçıların üretimlerine önemli etkileri bulunan Mekas, "günlük" formatında çektiği belgesellerle gündelik gerçekliğin küçük parçalarını, kişisel deneyim, dokümantasyon ve anlatının bir karışımına dönüştürdü. Bağımsız filmlerin gösterimlerine ev sahipliği yapan Film-Makers' Cinematheque'i ve bu projenin olgunlaşmasıyla hayata geçen Anthology Film Archives'ı kurdu.

Jonas Mekas Retrospektifi kapsamında, Venedik Film Festivali'nde En İyi Belgesel Ödülü'nü kazanan *Brig*, 1960'larda New York'taki avangard sanat ortamını epik bir bakışla ele alırken John Lennon, Yoko Ono, The Velvet

Underground gibi aynı zamanda Mekas'ın dostları da olan sanatçılara yer veren *Walden*, Mekas'ın New York'a geldiği ilk yıllarda şehri keşfedişini, 1950'li ve 60'lı yıllarda canlanan film ve sanat çevrelerini belgeleyen *Lost, Lost, Lost* ile Jackie Kennedy ve ailesinin Andy Warhol'un evinde geçirdiği yazları kayıt altına alan *This Side of Paradise* filmleri gösterilecek. *Arter Film Programı*'nda, çalışmalarında deneysel sinemaya odaklanan bir akademisyen, yönetmen, yapımcı ve dağıtımçı olan Pip Chodorov'un Jonas Mekas ve Anthology Film Archives üzerine çektiği filmler de yer alacak. Yönetmen Burak Çevik ve sinema yazarı Abbas Bozkurt'un konuşmacı olarak katılacağı panellerde Jonas Mekas'ın sanatçı kimliğinin yanı sıra sinema mirasını korumak için yaptığı çalışmalar da ele alınacak. Film programı 29 Ekim'den itibaren her hafta salı günü Sevgi Gönül Oditoryumu'nda, Arter koleksiyonundan oluşturulan sergiler *Saat Kaç?* ve *Kelimeler Pek Gereksiz'e* paralel olarak düzenlenecek gösterimlerle devam edecek. Sergilerin kavramsal çerçevelerini oluşturan ritim, mekân, kişisel tarih, anlatılar, film hafızası, izler, arkeoloji gibi temalar etrafında tasarlanan programda Agnès Varda, Chantal Akerman, Alain Resnais, Chris Marker, Laurie Anderson ve Apichatpong Weerasethakul'un otuza yakın filmi gösterilecek.

JONAS MEKAS

Azize Tan
Film Programı
Danışmanı

Müzenin çağdaş sanat odaklı ama diğer sanat disiplinleriyle de yoğun olarak ilişkilendiği yapısını göz önünde bulundurursak film programını neye göre, nasıl belirliyorsunuz? Bu seçkilerde göz önünde bulundurduğunuz ihtiyaçlar nelerdir?

Arter film programının açılışını yaptığımız Jonas Mekas retrospektifi bugüne kadar Türkiye'de yönetmen için yapılmış en kapsamlı gösterim olacak. Filmlerin müzedeki sergilerle diyalog halinde olmasını önemsiyoruz. Diğer yandan dünya sinemasındaki gelişmeleri ve yeni yönelimleri sürekli takip ederek, belli aralıklarla sergilerden bağımsız bu disiplin için önemli olan yönetmen ve temalar etrafında yoğun programlar yapmayı hedefliyoruz. Her salı yapacağımız gösterimlerle hem müze ziyaretçilerine hem de film programını takip edenlere dünyada ve Türkiye'de sinema alanındaki en yenilikçi örnekleri sunmak; müzede farklı disiplinlerde çalışan departmanlar ve eğitim programlarıyla işbirliği halinde içeriğimizi zenginleştirmek ve gelen ziyaretçilere film üzerine düşünecekleri ve konuşacakları bir alan açmak istiyoruz. Yaygın gösterim imkânı bulamayan belgesellere, kısa filmlere, deneysel sinema örneklerine programda yer vermek, dünyadan sinemacılarla Türkiye'deki sinemacılar arasında bir diyalog oluşturma gayreti içerisinde olacağız. Sinema üretimi yapanlarla yakın bir ilişki kurmak, sinema alanında çalışan alternatif oluşumlarla, festivallerle işbirliği içinde olmak da hedeflerimiz arasında. Ayda bir gün çocuklar için yapacağımız film gösterimleriyle de daha genç kuşağı alternatif filmlerle tanıştırmak istiyoruz.

Program seçkisi

Arter'in öğrenme programı ve etkinliklerinden bir seçki yaptık, daha detaylı bilgileri Arter'in *web* sitesini ziyaret ederek öğrenebilirsiniz

15 Eylül	15:00	YORUMLAMA ETKİNLİĞİ offroad, v.2: Sanatçı ve küratör eşliğinde sergi turu I Karbon
26 Eylül	19:00	YORUMLAMA ETKİNLİĞİ İnci Furni ve Fatih Özgüven Söyleşisi I Galeri -1
27 Eylül	21:00	MÜZİK Konser: Aydın Esen I SGO
28 Eylül	15:00	PERFORMANS PROGRAMI Meggy Rustamova - A Speech of Nature I Ortak Alanlar
28 Eylül	16:00	YORUMLAMA ETKİNLİĞİ Çağdaşımız Altan Gürman I SGO
3 Ekim	19:00	YORUMLAMA ETKİNLİĞİ Altan Gürman: Küratör Eşliğinde Sergi Turu I Galeri 3
12 Ekim	15:00	PERFORMANS PROGRAMI Noé Soulier - Performing Art I SGO
17 Ekim	19:00	YORUMLAMA ETKİNLİĞİ Saat Kaç?: Küratörler Eşliğinde Sergi Turu I Galeri 4
18 Ekim	21:00	MÜZİK Konser: Elif Çağlar Quartet I SGO
19 Ekim	11:00	ÇOCUK ATÖLYESİ Bunu ben de yaparım! I Atölye
19 Ekim	21:00	MÜZİK Konser: Tolgahan Çoğulu & Sinan Ayyıldız Duo I SGO
24 Ekim	19:00	YORUMLAMA ETKİNLİĞİ Bir An İçin Durdu ile Bir Okuma Denemesi I Galeri -1
5 Kasım	11:00	PERFORMANS PROGRAMI Medyartiz - Modyogayd I Ortak Alanlar
14 Kasım	19:00	YORUMLAMA ETKİNLİĞİ Altan Gürman ve Operasyonel İmge I Atölye
16 Kasım	22:00	MÜZİK Konser: In Hoodies I SGO
6 Aralık	21:00	MÜZİK Konser: Emin Fındıkoğlu Beşlisi I SGO
18 Aralık	19:00	HAREKET ATÖLYELERİ Çıplak Ayaklar'la Dans I SGO
19 Aralık	19:00	YORUMLAMA ETKİNLİĞİ Gizli Konferans: Küratör Eşliğinde Sergi Turu I Galeri 1
20 Aralık	11:00	PERFORMANS PROGRAMI Kate McIntosh - Worktable I Karbon
21 Aralık	21:00	MÜZİK Konser: Can Çakmur I SGO

